

215
20
E.K.

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
Egz. Nr 1

płk doc. dr Adolf BĄK

**ORGANIZACJA I PROWADZENIE
NATARCIA PRZEZ DYWIZJĘ
ZMECHANIZOWANĄ (DPanc)**

(Skrypt)



40840

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Biura Zebrań Specjalnych
Nr ewid. _____

WARSZAWA

LUTY


1971



20
E.R.

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ


Egz. Nr 1

plk doc. dr Adolf BAK

**ORGANIZACJA I PROWADZENIE
NATARCIA PRZEZ DYWIZJĘ
ZMECHANIZOWANĄ (DPanc)**

(Skrypt)



40840
 BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Biura Zbieraw Specjalnych
Nr ewid. _____

WARSZAWA

LUTY

1971

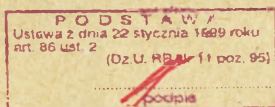
12

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

ZATWIERDZAM
KOMENDANT
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego
gen. dyw. Adam CZAPLEWSKI



Egz. Nr 1

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

plk doc. dr Adolf BĄK

ORGANIZACJA I PROWADZENIE NATARCIA PRZEZ DYWIZJĘ ZMECHANIZOWANĄ (DPanc)

(Skrypt)



BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiarów Specjalnych
Nr ewid. 40840

SZEF KATEDRY
TAKTYKI OGÓL. I SZT. OPERAC.

plk dypl. Tadeusz BEŁCZEWSKI

WARSZAWA

LUTY

1971

1875
1876
1877

1878
1879

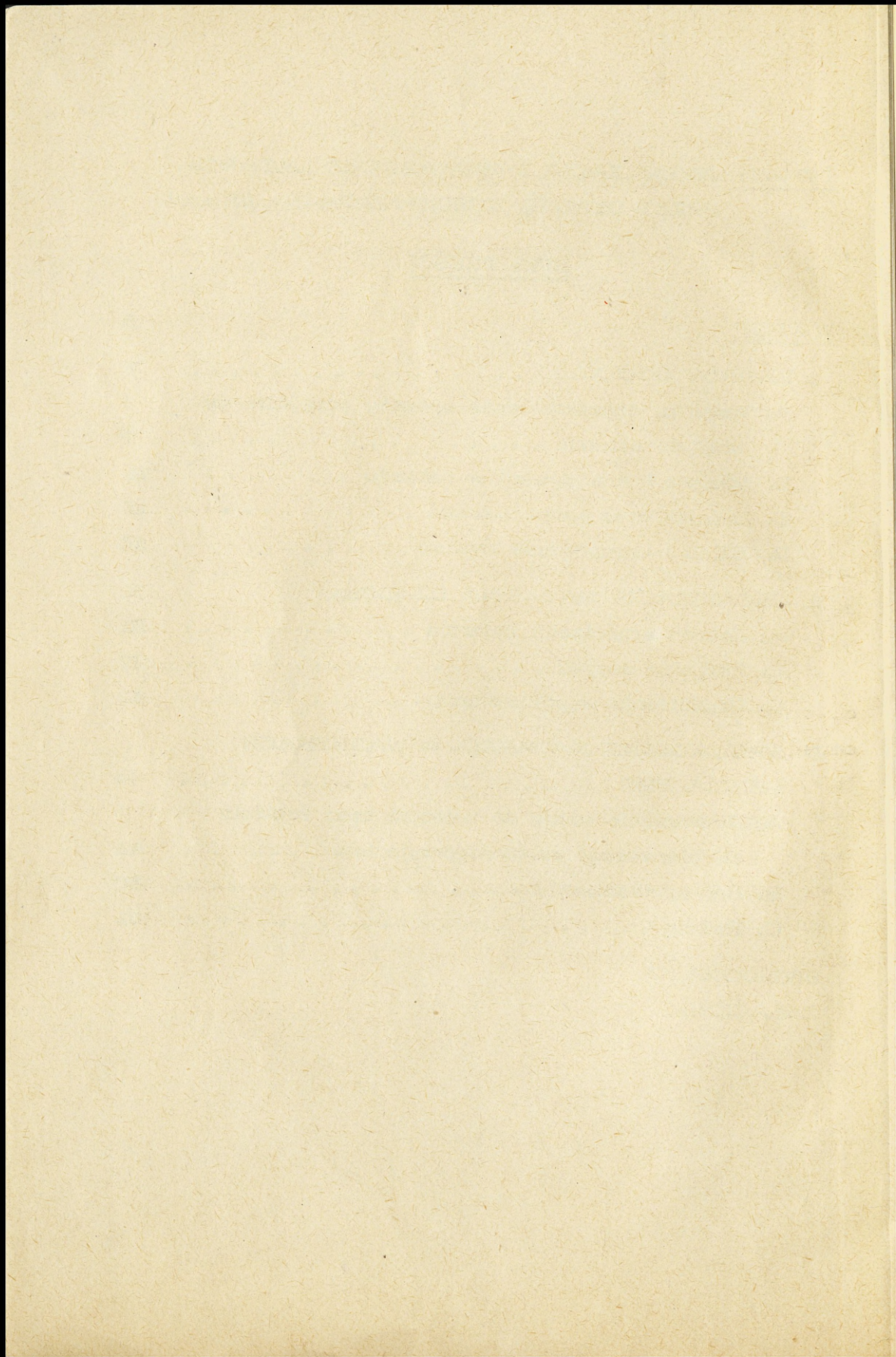
RECEIVED
JAN 10 1878
LIBRARY

1878

TEMAT: ORGANIZACJA I PROWADZENIE NATARCIA
PRZEZ DYWIZJĘ ZMECHANIZOWANĄ /DPanc/

SPIS TREŚCI

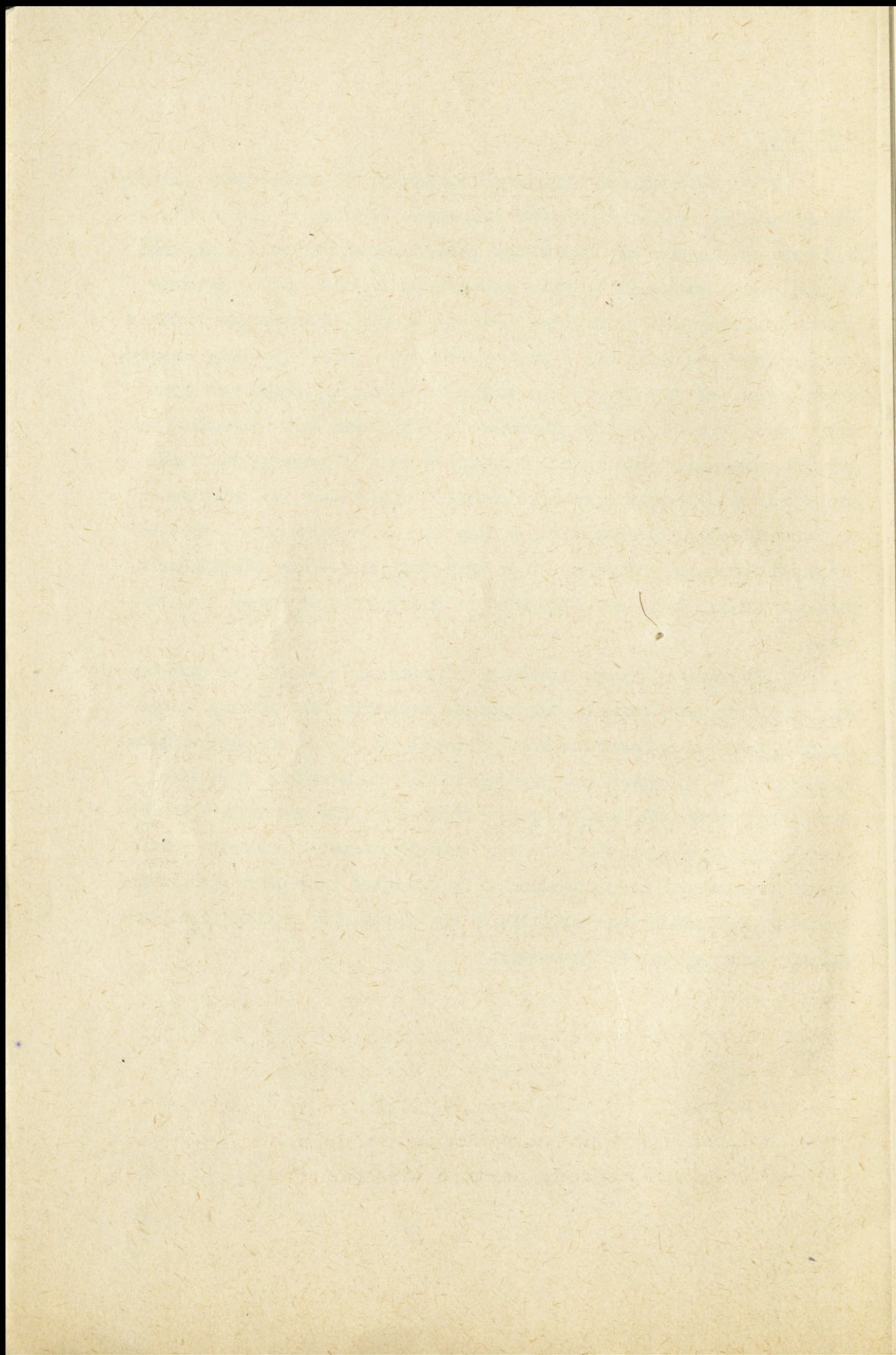
<u>WSTĘP</u>	5
I. ZASADY OGÓLNE	7
A. Warunki, charakter oraz sposoby przejścia dy- wizji do natarcia	7
B. Miejsce i rola dywizji w natarciu	14
C. Zadania oraz tempo działań	16
D. Skład i ugrupowanie dywizji	20
II. ORGANIZACJA NATARCIA DZ /DPanc/	31
A. Zakres organizacji natarcia	31
B. Podjęcie decyzji	32
C. Organizacja współdziałania	42
III. PROWADZENIE NATARCIA W WARUNKACH UŻYCIA BMR	44
A. Rozwinięcie wojsk do natarcia oraz rozbitcie sił pierwszego rzutu nieprzyjaciela	44
B. Bój spotkaniowy	50
C. Pościg	51
BIBLIOGRAFIA	
ZAŁĄCZNIKI	



WSTĘP

W problematyce szkolenia naszych sił zbrojnych szczególnie ważne miejsce zajmuje natarcie. Wynika to ze stanu obecnych poglądów na charakter ewentualnej wojny i roli, jaką w niej mogą odegrać wojska lądowe, a wśród nich dywizje zmechanizowane i pancerne. Dlatego też w literaturze wojskowej - obok regulaminów i podręczników - znajduje się szereg opracowań teoretycznych na temat natarcia dywizji, jak również opisów oraz analiz ćwiczeń z wojskami itp. Materiały te jednak obejmują najczęściej organizację i prowadzenie działań tylko w określonych warunkach pola walki, na przykład w początkowym okresie wojny lub też w warunkach użycia broni masowego rażenia. Poza tym część z nich uległa pewnej dezaktualizacji ze względu na stały rozwój myśli wojskowej.

Niniejszy skrypt zawiera stosowane obecnie w praktyce szkoleniowej zasady dotyczące natarcia tak dywizji pancernej, jak i zmechanizowanej w możliwie różnych sytuacjach bojowych, z uwzględnieniem warunków zagrożenia i użycia broni jądrowej. Ze względu na objętość i cel pominięto w nim wiele zagadnień, część z nich potraktowano w sposób skrótowy, uważając, że przedstawiony materiał powinien stanowić przede wszystkim wprowadzenie do dalszych studiów na podstawie szczegółowej literatury.



I.

ZASADY OGÓLNE

A. Warunki, charakter oraz sposoby przejścia dywizji do natarcia

N a t a r c i e jest zasadniczym rodzajem działań bojowych i odgrywa decydującą rolę w osiągnięciu zwycięstwa. Składa się na nie szereg walk, manewrów oraz innych przedsięwzięć, w których nacierający dąży do rozbicia siły żywej, zniszczenia sprzętu bojowego oraz środków materiałowych nieprzyjaciela i opanowania ważnych rejonów jego terytorium, zmuszając go w ten sposób do zaniechania oporu. Im szybciej nacierający to realizuje, tym mniejsze poniesie straty. Dlatego też celem natarcia jest rozbicie nieprzyjaciela w krótkim czasie i opanowanie ważnych rejonów. Można to osiągnąć przez zniszczenie środków masowego rażenia oraz głównych zgrupowań przeciwnika bronią jądrową, ogniem klasycznych środków walki, energicznym natarciem jednostek pancernych i zmechanizowanych na dużą głębokość we współdziałaniu z innymi rodzajami wojsk, desantami powietrznymi oraz śmiałym wychodzeniem na skrzydła i tyły nieprzyjaciela.

Uwzględniając prawdopodobny charakter oraz właściwości ewentualnych działań wojennych, należy się liczyć z tym, że dywizja może przejść do natarcia i prowadzić je w różnorodnych i skomplikowanych sytuacjach pola walki. Na przykład: w warunkach zagrożenia lub obustronnego użycia broni masowego rażenia, przy częstych i gwałtownych zmianach położenia i braku dostatecznych danych o nieprzyjacielu, sąsiadach, a niekiedy nawet o własnych oddziałach, w trak-

cie częstych i silnych uderzeń lotnictwa, działań desantów śmigłowcowych, grup dywersyjno-rozpoznawczych, zakłóceń radioelektronicznych, uderzeń kawalerii powietrznej itp.^{x/}.

Szczególnie skomplikowanych i ciężkich sytuacji należy się spodziewać w pierwszych dniach wojny.

Na warunki natarcia w poważnym stopniu wpływa również położenie wojsk oraz rodzaj działań oddziałów i ZT nieprzyjaciela. Wiadomo przecież, że w zależności od rodzaju działań przeciwnika natarcie dywizji może przyjąć różny charakter /formę/:

- p r z e ł a m a n i a - gdy nieprzyjaciel znajduje się w obronie i nie ma możliwości jej obejścia. Polega ono na utworzeniu wyłomu /wyłomów/ na taktyczną głębokość tej obrony uderzeniami broni jądrowej, ogniem artylerii, lotnictwa, a także wojsk pancernych i zmechanizowanych oraz rozwinięciu działań w głąb i na skrzydła.

Jeżeli działania są prowadzone bez użycia broni masowego rażenia, przełamania dokonuje się na wybranym odcinku, którego szerokość w początkowym okresie natarcia jest uzależniona w głównej mierze od możliwości ogniowych artylerii i lotnictwa działającego na kierunku natarcia. Na przykład w ćwiczeniu PAW-70 dywizje dokonywały przełamania na odcinku 3-4 km. W materiałach na IX konferencję naukową ASG oraz w innych materiałach przyjmuje się, że w przeciętnych warunkach dywizja jest w stanie przełamać silną obronę przeciwnika na odcinku o szerokości do 4 km.

x/ Obecnie armie stacjonujące na ZETDW nie mają jednostek kawalerii powietrznej. Nie można jednak wykluczyć, że w przyszłości znajdą się one i na tym teatrze działań wojennych.

W warunkach użycia broni masowego rażenia dywizja może dokonać przełamania na znacznie szerszym froncie;
- b o j u s p o t k a n i o w e g o - gdy nieprzyjaciel
dąży do załamania natarcia dywizji w sposób zaczepny;
- p o ś c i g u - gdy nieprzyjaciel się wycofuje.

W zależności od położenia wojsk rozróżnia się dwa sposoby przejścia do natarcia - z m a r s z u i z r e j o n u w y j ś c i o w e g o w b e z p o ś r e d - n i e j s t y c z n o ś c i z n i e p r z y j a c i e - l e m.

Natarcie z marszu polega na rozwi - nięciu wojsk w ugrupowanie bojowe i rozpoczęciu ataku bez zatrzymania się czołowych oddziałów. Zapewnia ono stosun - kowo największy stopień tajemnicy przygotowania działań, zaskoczenie oraz skraca okres przebywania wojsk w zasię - gu większości klasycznych środków ogniowych nieprzyjacie - la. Wymaga jednak szczegółowej i sprawnej organizacji roz - winięcia oddziałów, a zwłaszcza artylerii, zapewnienia bez - pieczeństwa, szczególnie w toku przechodzenia w ugrupowa - nie bojowe oraz wyjątkowo dokładnego współdziałania.

Natarcie z marszu wykonuje się w większości wypad - ków po uprzednim zajęciu przez wojska rejonu wyjściowego położonego w głębi. W początkowym okresie wojny dla nie - których dywizji może się ono także rozpocząć bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych. W naszym położeniu jest to prawdopodobne tylko wówczas, gdy zajdzie konieczność rozbicia desantów powietrznych lub morskich nieprzyjaciela. Natomiast gdy dywizja jest w marszu, a mimo to zaistnieje potrzeba wykonania uderzenia lub w toku roz - wijania działań w głębi obrony przeciwnika, natarcie prowa - dzi się bez zajmowania rejonu wyjściowego.

Rejon wyjściowy wyznacza się w takiej odległości od nieprzyjaciela, aby wojska znajdowały się poza zasięgiem jego rakiet taktycznych i ognia artylerii dalekonośnej, a na przesunięcie oddziałów na rubież ataku potrzeba było jak najmniej czasu. Zwykle wybiera się go w odległości 40-60 km od czołowych oddziałów przeciwnika, aby nie demaskować przyszłego kierunku działań.

Dywizję w rejonie wyjściowym rozmieszcza się w sposób rozśrodkowany wzdłuż dróg marszu, wykorzystując właściwości obronne terenu, w ugrupowaniu, które ułatwiałoby sprawne przesunięcie, a następnie natarcie. Dla ludzi, punktów dowodzenia i sprzętu bojowego, jeżeli pozwala czas, przygotowuje się ukrycia.

Natarcie z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności dywizja organizuje wówczas, gdy przez pewien okres czasu znajdowała się w obronie, względnie jej natarcie z marszu nie miało powodzenia, a szczególnie w trudnych warunkach terenowych po podejściu z głębi i dokonaniu luzowania. Polega ono na rozpoczęciu natarcia przez zasadnicze siły dywizji, które odpowiednio wcześniej w stosunku do momentu rozpoczęcia ataku zajęły rejon wyjściowy wyznaczony w styczności z przeciwnikiem.

Natarcie rozpoczyna się po uprzednim inżynieryjnym przygotowaniu rejonu wyjściowego pod pozorem doskonalenia obrony, przegrupowaniu większości sił i środków oraz zajęciu przez nie rubieży ataku, stanowisk ogniowych i rejonów wyczekiwania.

Przegrupowanie w dywizji, będącej w obronie w celu ześrodkowania sił i środków na kierunku natarcia, dokonuje

się bez zbytecznych przesunięć. Na przykład oddziały znajdujące się w obronie w drugim rzucie do natarcia powinny przejść z reguły z marszu z zajmowanych dotychczas rejonów.

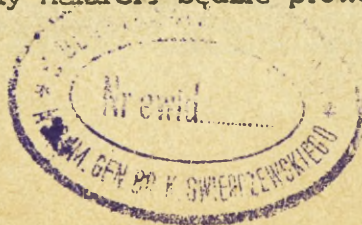
Rozpatrując warunki prowadzenia natarcia, należałoby również uwzględnić zagadnienie przewagi. Wiadomo, że dywizja może osiągnąć powodzenie tylko wówczas, gdy ma lub uzyska dostateczną przewagę nad nieprzyjacielem. Nie zawsze musi to być przewaga materialna w całym pasie działania, wyrażona ilością i jakością sił, ale również przewaga położenia, możliwość zaskoczenia, uzyskanie przewagi tylko na wybranych kierunkach itp.

Przewaga materialna odgrywa jednak decydującą rolę. W drugiej wojnie światowej dywizje uzyskiwały powodzenie mając różną, ale najczęściej trzykrotną przewagę w siłach i środkach. W niektórych operacjach np. WISŁA - ODRA jednostki radzieckie posiadały na odcinkach przełamania sześciokrotną przewagę. Po wprowadzeniu broni jądrowej uważano przez pewien okres czasu, że dywizji wystarczy uzyskać półtora, najwyżej dwukrotną przewagę.

Obecnie sądzi się, że na odcinku przełamania dywizja powinna uzyskać przynajmniej trzykrotną przewagę w czołgach i piechocie oraz czterokrotną w artylerii. Natomiast w boju spotkaniowym może osiągnąć powodzenie przy równowadze sił.

Osiągnięcie przewagi nie determinuje jeszcze o powodzeniu w natarciu. Bardzo ważną sprawą, obok szeregu innych, jest efektywne wykorzystanie wyników ognia.

Należyte wykorzystanie wyników ognia jest możliwe przede wszystkim wówczas, gdy natarcie będzie prowadzone



w wysokim tempie i zachowa się jego ciągłość. Czynniki te zawsze odgrywały poważną rolę w działaniach. Obecnie jednak stały się nieodzowne, gdyż odporność i ruchliwość wojsk przeciwnika jest duża. Będzie on więc mógł w krótkim czasie po obezwładnieniu uzyskać gotowość do przeciwdziałania ocalałymi środkami ogniowymi lub odwodami, kierując je na zagrożone kierunki. A więc uprzedzenie przeciwnika w tych poczynaniach przez utrzymanie wysokiego tempa i ciągłości natarcia staje się koniecznością.

Utrzymanie wysokiego tempa i ciągłości natarcia wymaga z kolei od wojsk zdecydowanego rozbijania napotykanego oporu przeciwnika, szybkiego pokonywania stref zniszczeń, skażeń i zakażeń, przeszkód wodnych itp., co w poważnym stopniu może ułatwić szerokie stosowanie manewru.

Dywizja dokonuje manewru bronią jądrową, ogniem i wojskami, które mogą stosować uderzenie czołowe, oskrzydlenie lub obejście. Celem manewru jest stworzenie najdogodniejszego położenia wojsk własnych do wykonania decydujących i niespodziewanych uderzeń na skrzydła i tyły nieprzyjaciela lub skupienia wysiłku dla obezwładnienia względnie zniszczenia wybranych elementów jego ugrupowania bojowego.

Manewr powinien być możliwie prosty w swym zamiarze, przeprowadzony szybko i skrycie. Dużą rolę w szybkości manewru mogą odegrać powietrzne środki transportu wykorzystane do przewozu wojsk, sprzętu bojowego i środków materiałowych.

Szerokie stosowanie manewru na ewentualnym polu walki staje się nie tylko wyjątkowo celowe i konieczne, powstaną również warunki do jego prowadzenia wynikające z możliwego charakteru działań bojowych.

Powszechnie uważa się, że będą one wyjątkowo manewrowe. Oprócz wymienionych uprzednio właściwości złoży się na nie szereg równoczesnych lub po sobie następujących krótkotrwałych walk prowadzonych z maksymalnym nacięciem przy użyciu wszystkich dostępnych środków. Skupią się w oddzielne ogniska lub ich zespoły na poszczególnych kierunkach, niekiedy znacznie od siebie oddalonych.

Do prowadzenia działań na oddzielnych kierunkach dąży przede wszystkim nacierający, gdyż w ten sposób może szybciej doprowadzić do rozcięcia ugrupowania nieprzyjaciela i niszczenia go częściami, a także może uniknąć konieczności nadmiernego ześrodkowania sił w jednym rejonie, co ułatwiłoby przeciwnikowi ich porażenie zwłaszcza bronią jądrową. Jeżeli nawet zaistnieje potrzeba koncentracji sił do przełamania obrony, dokonuje tego na maksymalnie krótki okres czasu, a następnie szybko je rozprzestrzenia.

W tej sytuacji przeciwnik nie będzie w stanie, z racji konieczności stosowania ekonomii sił, rozmieścić je równomiernie w całym pasie działania, lecz skupi ich większość w określonych - dogodnych do działań - rejonach, co pociągnie za sobą powstanie luk, często dość dużych, ułatwiających nacierającemu możliwość wykonania manewru. Poza tym siła współczesnych środków ogniowych pozwala na wykonanie dodatkowych luk w ugrupowaniu nieprzyjaciela lub powiększenie już istniejących przez zniszczenie części jego sił.

Dywizja w zależności od ilości i siły posiadanych i wykorzystywanych środków ogniowych, szerokości pasa działań i charakteru terenu, prowadzi natarcie najczęściej na dwóch kierunkach. W toku natarcia ilość kierunków może się

zwiększyć lub zmniejszyć w zależności od potrzeb ześrodkowania oddziałów do rozbitcia konkretnego zgrupowania nieprzyjaciela. We wszystkich jednak sytuacjach, w których istnieje możliwość uzyskania niezbędnej przewagi ogniowej, należy unikać skupienia sił. Tylko wyjątkowo i przede wszystkim w warunkach bez użycia broni masowego rażenia dopuszcza się możliwość natarcia dywizji przez niezbędny okres czasu na jednym kierunku.

Z kierunków, na których dywizja prowadzi natarcie, jeden jest zawsze główny i na nim skupia się wysiłek większości środków. Przy okresowym natarciu na jednym kierunku, główny wysiłek wszystkich rodzajów wojsk skupia się na kierunku działania jednego z oddziałów. Równomierne rozłożenie wysiłku jest niecelowe.

W toku działań, w zależności od zmieniającej się sytuacji, główny wysiłek może być przeniesiony z jednego kierunku na inny. Dywizja dokonuje tego najczęściej przez manewr ogniem lub sił i środków.

B. Miejsce i rola dywizji w natarciu

Dywizja zarówno pancerna, jak i zmechanizowana może przejść do działań, wchodząc w skład armii ogólnowojskowej, względnie pancernej, doraźnie organizowanej grupy operacyjnej lub odwodu frontu.

Dywizji, wchodzącej w skład jednego z wyszczególnionych związków operacyjnych, zostanie określone miejsce w momencie organizacji działań w zależności od jej aktualnego położenia i przeznaczenia, jakie przewidziano w planie operacji zaczepnej. A więc może się ona znaleźć w pierwszym lub drugim rzucie operacyjnym danego związku, a będąc w

pierwszym rzucie - na głównym, względnie drugim kierunku uderzenia.

Dywizja działająca w pierwszym rzucie i na głównym kierunku spełnia zasadniczą rolę w ramach operacji, polegającą najczęściej na rozwinięciu natarcia w maksymalnie wysokim tempie i na dużą głębokość celem rozcięcia i zniszczenia zasadniczego zgrupowania bojowego przeciwnika. Do tych zadań wyznacza się z reguły dywizje pancerne.

Rola dywizji działającej na kierunku drugim polega przede wszystkim na zapewnieniu dogodniejszych warunków działania zgrupowania uderzeniowego. Może więc ona poszerzać wyłom wykonany przez to zgrupowanie, odpierać, względnie rozбивać kontrataki, nacierać celem wzbronienia manewru sił i środków przeciwnika na główny kierunek uderzenia.

Dywizja drugiego rzutu przeznaczona jest z reguły do rozwinięcia operacji przez spotęgowanie uderzenia wojsk pierwszego rzutu, ewentualnie zamianę obezwładnionej broni jądrową lub wyczerpanej w walkach części jego sił. Niekiedy jednak, zwłaszcza dywizja zmechanizowana może być użyta do oczyszczenia terenu z nieprzyjaciela pozostałego na tyłach dywizji pierwszego rzutu, do likwidacji desantu itp.

W toku trwania operacji zaczepnej zmienia się miejsce i rola zarówno dywizji pancernej, jak i zmechanizowanej. Zmiany te są zawczasu przewidywane, ale mogą też wynikać z rozwoju sytuacji na polu bitwy. Jedne kierunki, na których prowadzono natarcie, mogą tracić, inne zyskiwać na znaczeniu. ZT działające uprzednio na kierunku pomocniczym mogą wejść w określonych warunkach w skład głównego zgrupowania uderzeniowego. W rezultacie poszczególne dywizje w kolejnych dniach działań zaczepnych zajmują różne miejsce w

ugrupowaniu związku operacyjnego i spełniają różne role, wykonując mniej lub więcej skomplikowane oraz ważne zadania.

C. Zadania oraz tempo działań dywizji

Użycie każdego ZT planuje się stosunkowo dokładnie na pierwsze dwa-trzy dni operacji. Na tej podstawie dywizja otrzymuje zadanie z reguły na dobę walki oraz kierunek dalszego natarcia^{x/}. O innych ewentualnościach jej wykorzystania dowiaduje się ona z wytycznych współdziałania.

A więc wielkość i charakter zadania zależy od przełożonego, który określa je na podstawie oceny zaistniałych i omówionych już poprzednio warunków pola bitwy, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości dywizji w pokonaniu określonego zgrupowania przeciwnika, właściwości terenu, czasu, oraz przyjętego przez siebie zamiaru.

W zadaniu określa się najczęściej, co dywizja ma wykonać, w jakim pasie działać i na jaką głębokość wyjść w nakazanym terminie.

Poglądy na treść, a zwłaszcza głębokość zadań oraz szerokość pasa natarcia uległy i ulegają w dalszym ciągu znacznym zmianom. Na przykład dla dywizji nacierającej na głównym kierunku uderzenia przewidywano:

szerokość pasa natarcia	głębokość zadania dnia
a/ W warunkach użycia BMR:	
- 1957 r. - 10 km i więcej	- 35 - 40 km;
- 1959 r. - 20 km i więcej	- 35 - 40 km;
- 1962 r. - 20 - 30 km	- 100 km i więcej;
- 1968 r. - 20 - 30 km	- 80 - 100 km;

x/ Nie wyklucza się również możliwości postawienia zadania, zwłaszcza dywizji pancerniej, na dwa dni działań.

szerokość pasa
natarcia

głębokość zadania
dnia

b/ W warunkach bez użycia BMR:

- | | |
|----------------------|---------------|
| - 1945 r. - 2 - 3 km | - 25 - 30 km; |
| - 1954 r. - do 4 km | - 30 - 40 km; |
| - 1968 r. - 10 km | - 60 - 80 km. |

W niektórych ćwiczeniach przeprowadzonych w latach 1968-70 poszczególne dywizje otrzymały zadanie dnia o głębokości:

a/ W warunkach użycia BMR:

- SEP 68 - 60 - 80 km;
- PERKOZ 70 - 60 - 90 km;
- LISTOPAD 70 - 40 - 60 km.

b/ W warunkach bez użycia BMR:

- PERKOZ 70 - 45 - 60 km;
- PELIKAN 70 - 40 - 45 km;
- POJEZIERZE 70 - 30 - 40 km;
- LISTOPAD 70 - 25 - 35 km.

Szerokość pasa natarcia-SEP 68 - 30 - 35 km;

LISTOPAD 70 - średnio 22 km; POJEZIERZE 70 - 25 km.

W ostatnim okresie czasu widać wyraźną tendencję do zmniejszenia głębokości zadań i szerokości pasów natarcia ZT i oddziałów.

Obecnie uważa się, że pas natarcia dywizji zarówno w warunkach użycia, jak i bez użycia BMR może na głównych kierunkach uderzeń wynosić średnio 20 km. Natomiast głębokość zadań - 60 - 80 i więcej km w warunkach użycia broni jądrowej oraz 30 - 50 km w warunkach bez użycia BMR.

Całodzienne zadanie dywizji dzieli się tak samo, jak dotychczas - na zadanie bliższe i zadanie dnia, a w warunkach bez użycia BMR, jeżeli zadanie jest stosunkowo głębokie - na bliższe, następne i zadanie dnia, co nacelowuje dywizję na kolejną koncentrację wysiłku w poszczególnych okresach walki, a także ułatwia organizację współdziałania i częściowo dowodzenia.

Podstawowa treść i głębokość poszczególnych zadań dywizji pierwszego rzutu może być następująca:

a/ W warunkach użycia broni masowego rażenia i na głównych kierunkach uderzeń:

- z a d a n i e b l i ż s z e - wykorzystując skutki uderzeń BMR, ostatecznie rozbić w pasie natarcia ocalałe siły dywizji pierwszego rzutu nieprzyjaciela i opanować rubież na głębokości 30 - 40 km;

- z a d a n i e d n i a - rozwinąć natarcie oraz - współdziałając z sąsiadami - rozbić odwody korpusu i opanować rubież na głębokości 60 - 80 km;

Przy działaniu w głębi ugrupowania przeciwnika oraz w innych sprzyjających warunkach głębokość zadania dnia, zwłaszcza dywizji pancерnej, może być większa.

b/ W warunkach bez użycia broni masowego rażenia:

- z a d a n i e b l i ż s z e - rozbić część sił pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela i opanować rubież na głębokości 10 - 15 km;

- z a d a n i e d n i a - rozbić jego odwody dywizyjne i opanować rubież na głębokości do 30 km.

Względnie:

- z a d a n i e b l i ż s z e - jak powyżej;

- z a d a n i e n a s t ę p n e - rozbić odwody dywizyjne nieprzyjaciela i opanować rubież na głębokości 25-30 km

- z a d a n i e d n i a - rozwinąć natarcie w głąb lub w stronę skrzydeł celem poszerzenia dokonanego wyłomu i opanować rubież na głębokości do 50 km.

Na kierunkach drugorzędnych głębokość zadań będzie najczęściej mniejsza.

Dla dywizji drugorzędowych mających wejść do działań w środku lub pod koniec danego dnia operacji stawia się z reguły jednostopniowe zadanie, określające w nim siły, które należy rozbić oraz rejonny do opanowania. Dywizji, której nakazuje się likwidację desantu, względnie okrążonych zgrupowań czy też węzłów obrony przeciwnika pozostałych na tyłach wojsk pierwszego rzutu, najczęściej nie wyznacza się pasa działania, a nawet rejonów do opanowania.

Zarówno głębokość i treść zadań dywizji w poszczególnych dniach operacji może być różna, jak i tempo natarcia nie jest wielkością stałą.

W planowaniu działań przewiduje się średnie tempo natarcia, uwzględniając głębokość zadania oraz czas przeznaczony na jego wykonanie. Może ono się wahać w granicach 3-5 km w działaniach konwencjonalnych, do 6-8 i więcej km na godzinę w warunkach użycia broni masowego rażenia. Na średnie tempo natarcia złoży się faktyczne tempo działań uzyskiwane przez wojska w poszczególnych fragmentach walki. Zakładając, że jej przebieg będzie bardzo nierównomierny, należy przyjąć, iż faktyczne tempo ukształtuje się tak samo. W tej sytuacji trudno przewidzieć chociażby zbliżone wielkości. Można jedynie sądzić, że w warunkach dostatecznego obezwładnienia sił przeciwnika i uzyskania nad nim zdecydowanej przewagi, w poszczególnych okresach tempo natarcia będzie ograniczone tylko zdolnością jednostek

w pokonywaniu terenu, zapór i zniszczeń, czy też ich wydolnością marszową. Natomiast w innych przypadkach, zwłaszcza przy przełamaniu obrony nieprzyjaciela, tempo będzie bardzo niskie, a nawet może na pewien czas zostać całkowicie zahamowane.

We wszystkich jednak sytuacjach podstawowe przedsięwzięcia dowódców, sztabów i wojsk powinny być skierowane na utrzymanie maksymalnie wysokiego tempa natarcia. Jednym z tych przedsięwzięć jest zorganizowanie /stworzenie/ właściwego ugrupowania do działań.

D/ Skład i ugrupowanie dywizji

U g r u p o w a n i e w o j s k jest określone decyzją dowódcy rozmieszczenia sił i środków poszczególnych jednostek w terenie do wykonania zadania. Powinno ono odpowiadać zamiarowi działań bojowych oraz zapewniać: szybkie i właściwe wykorzystanie skutków ognia, potęgowanie siły uderzenia w toku walki, możliwość manewru, użycie rodzajów wojsk zgodnie z ich właściwościami bojowymi oraz najmniejszą ich wrażliwość na uderzenia ogniowe nieprzyjaciela, a zwłaszcza jego broni masowego rażenia, jak również dogodne warunki dowodzenia, współdziałania i zaopatrzenia.

Przed rozpatrzeniem dalszych zagadnień należałoby jednak omówić niektóre określenia teoretyczne dotyczące ugrupowania.

Zgodnie z regulaminem walki wojska prowadzą działania w ugrupowaniu marszowym, przedbojowym i bojowym. Wszystkie te formy ugrupowania, w zależności od warunków i potrzeb, mogą wystąpić w natarciu dywizji, o czym mówi się w podręczniku "TAKTYKA". Regulamin musztry wymienia nawet szyki, jakie przyjmują pododdziały w poszczegól-

nych ugrupowaniach. W tym świetle nie ma więc określenia mówiącego o elementach ugrupowania wojsk i ich urzutowaniu. Dlatego też wydaje się celowe nazwać je "ugrupowaniem taktycznym" lub umownie rozumieć pod pojęciem "ugrupowania".

Przestrzegając powyższej terminologii, można stwierdzić, że ugrupowanie marszowe składa się z kolumn sformowanych w celu przesunięcia oddziałów dywizji przed natarciem lub w toku natarcia, a najczęściej w czasie przegrupowania na dużą odległość, przechodzenia z rejonu wyjściowego położonego w głębi na rubieżę rozwinięcia, przegrupowania z jednego kierunku na inny i często w toku pościgu. Powinno ono stwarzać warunki do szybkiego rozwinięcia się w ugrupowanie przedbojowe oraz zapewniać oszczędne zużycie sił i środków oraz skrytość ruchu.

Ugrupowanie przedbojowe powstaje w wyniku rozczłonkowania kolumn wzdłuż frontu i w głąb w celu przejścia w ugrupowanie bojowe, przyspieszenia tempa natarcia, przegrupowania w toku walki lub w niektórych wypadkach - pokonywania stref zapór i skażeń. Jeżeli warunki pozwalają, ugrupowanie przedbojowe należy stosować w maksymalnym zakresie, gdyż w poważnym stopniu zmniejsza ono wrażliwość na środki ogniowe nieprzyjaciela. Stopień rozczłonkowania w tym ugrupowaniu określa się zależnie od sytuacji. Za najlepszy wariant ugrupowania przedbojowego uważa się: w pułkach pierwszego rzutu dywizji - kolumny kompanijne rozczłonkowane wzdłuż frontu i w głąb; w artylerii - kolumny dywizjonów; w pułkach zmechanizowanych drugiego rzutu - kolumny batalionowe, w pułkach czołgów - kolumny kompanijne.



Ugrupowanie bojowe tworzy się przez odpowiednie rozmieszczenie sił i środków bezpośrednio do prowadzenia walki. Dywizja przy natarciu z marszu przyjmuje go w chwili osiągnięcia przez czołowe oddziały rubieży ataku, a przy natarciu z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem - po zakończeniu przegrupowania.

Dywizja tworzy ugrupowanie do natarcia z posiada - nych sił i środków organicznych oraz przydzielonych na czas wykonania określonego zadania. Przydział dodatkowych sił i środków przewiduje się przede wszystkim dla związków taktycznych mających działać w pierwszym rzucie i na głównych kierunkach uderzeń. Przydział ten, w zależności od roli, jaką spełnia dywizja, charakteru zadania oraz ilości sił, którymi dysponuje związek operacyjny, będzie za każdym razem różny i może wynosić:

- 4-6 rakiet z głowicami jądrowymi i 2-4 rakiety chemiczne;
- 2-4 dywizjony artylerii /przewiduje się znaczny wzrost ilości artylerii/;
- w szczególnych wypadkach pułk artylerii przeciwpancernej;
- do batalionu saperów.

Wydaje się jednak mało prawdopodobne, aby dywizja przystąpiła do tworzenia ugrupowania do natarcia, mając pełne stany ludzi i sprzętu. Należy się liczyć z brakami w ukompletowaniu, a głównie ze stratami, które poszczególne oddziały poniosą już w czasie przegrupowania, głównie w sprzęcie. Straty będą zdecydowanie większe, gdy przegrupowanie prowadzi się w warunkach oddziaływania przeciwnika lub gdy dywizja przechodzi do natarcia, będąc uprzednio w walce. Wielkość strat może się wahać od kilku procent na skutek przegrupowania do kilkudziesięciu przy uderzeniach przeciwnika, zwłaszcza bronią jądrową.

Jeżeli straty są znaczne, a równocześnie zajdzie konieczność przejścia do natarcia w stosunkowo krótkim czasie, przewiduje się:

- w wypadku dużych strat tylko w niektórych oddziałach dywizji - uzupełnienie mniej obezwładnionych przez włączenie w ich skład ocalałej części sił z jednostek o większych stratach i naruszonym systemie dowodzenia, zachowując na ogół dotychczasową strukturę organizacyjną uzupełnianego oddziału;
- w wypadku dużych strat /50-60%/ w większości jednostek dywizji - tworzenie oddziałów /oddziału/ z b i o r c z y c h. Oddziały te organizuje się na bazie tych jednostek, które poniosły stosunkowo najmniejsze straty, włączając w ich skład wszystkie ocalałe siły z pozostałych pododdziałów danego rodzaju, a nawet z innych rodzajów wojsk. Strukturę organizacyjną oddziałów zbiorczych dostosowuje się do aktualnych możliwości dowodzenia oraz ocalałej ilości ludzi i sprzętu.

Tak więc poszczególne dywizje przystępują do organizacji ugrupowania, mając różny skład i ukompletowanie.

Ugrupowanie taktyczne dywizji, w przeciętnych warunkach i przy zachowaniu zasadniczej struktury organizacyjnej, składa się z pierwszego rzutu, drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego dywizjonu rakiet taktycznych, artylerii do ognia pośredniego, artylerii przeciwlotniczej, odwodu przeciwpancernego, inżynieryjnego, chemicznego, oddziału zaporowego, oddziałów zabezpieczenia ruchu i bardzo często z desantu śmigłowcowego oraz oddziału wydzielonego /awangardy/.

W skład poszczególnych rzutów wchodzi pułki czołgów lub zmechanizowane wzmocnione innymi rodzajami wojsk. Urządzenie ugrupowania jest podyktowane koniecznością rozsąd-

nego wyznaczania sił i środków do wykonania określonych zadań przy stałym zachowaniu zdolności potęgowania siły uderzenia w toku natarcia. Ponadto ułatwia ono manewr, likwidację skutków uderzeń jądrowych i ogniowych przeciwnika, a także zapewnia warunki szybkiego przeciwdziałania w sytuacjach zaskakujących.

Skład poszczególnych rzutów zależy jest od siły nieprzyjaciela i charakteru jego działań, szerokości pasa natarcia, właściwości terenu oraz przewidywanych wyników własnego ognia.

Z zasady pierwszy rzut tworzy się najsilniejszy, co nie zawsze jest wyrażane ilością pułków, lecz w głównej mierze przez wydzielenie w jego skład większości posiadanych sił rodzajów wojsk.

P i e r w s z y r z u t - dwa do trzech wzmocnionych pułków - jest przeznaczony do bezpośredniego wykorzystania skutków ognia i rozbicia nieprzyjaciela na głębokość zadania bliższego dywizji. Następnie, wspólnie ze świeżo wprowadzoną częścią lub całością sił drugiego rzutu - do rozwinięcia natarcia w głąb, a w zależności od sytuacji, do forsowania przeszkód wodnych, opanowywania przepraw, cieśnin, stanowisk startowych rakiet, lotnisk, węzłów dróg i innych ważnych obiektów.

D r u g i r z u t - jeden do dwóch pułków - stanowi tę część dywizji, która potęguje siłę uderzenia pierwszego rzutu i wykorzystuje się go przede wszystkim do rozwinięcia powodzenia w głąb na zasadniczym kierunku działania. Poza tym może on być użyty do uderzenia na skrzydło i tyły przeciwnika celem poszerzenia dokonanego już wyłomu w jego ugrupowaniu, odpierania kontrataków, zamiany

jednego z pułków pierwszego rzutu, który poniósł duże straty lub nie jest w stanie dalej efektywnie walczyć ze względu na zmęczenie ludzi, zużycie środków materiałowych itp., do likwidacji ognisk oporu przeciwnika pozostałych na tyłach pierwszego rzutu oraz desantów wysadzonych na tyłach dywizji.

Każdy z pułków zarówno dywizji zmechanizowanej, jak i pancernej może działać w pierwszym lub w drugim rzucie, lub też stanowić oddział wydzielony z tym jednak, że pułk czołgów dywizji zmechanizowanej znajdujący się w pierwszym rzucie naciera z zasady na kierunku głównego uderzenia. Natomiast pułk zmechanizowany dywizji pancernej naciera zwykle na kierunku pomocniczym i w terenie trudnym do użycia czołgów.

O d w ó d o g ó l n o w o j s k o w y - jeden do dwóch batalionów z czołgami dywizji zmechanizowanej; dwie do trzech kompanii czołgów w dywizji pancernej - organizuje się wówczas, gdy dywizja przyjmuje jednorzutowe ugrupowanie, względnie w toku walki po zużyciu drugiego rzutu. Może on być przeznaczony do wykonania części niektórych zadań realizowanych przez drugi rzut, a w głównej mierze do działań nieprzewidzianych zamiarem walki, lecz z wynikłych w jej toku na skutek zmian położenia.

O d d z i a ł w y d z i e l o n y organizuje się zarówno przed natarciem, jak i w czasie jego trwania jednak tylko w tych wypadkach, w których istnieje realna szansa, iż będzie on w stanie - z racji sposobu działania i ewentualnie większej ruchliwości - znacznie wyprzedzić pozostałe oddziały dywizji. Skład oddziału: od wzmocnionego batalionu /czołgów lub piechoty/, dwóch-trzech kompanii czołgów

do pułku czołgów, względnie pułku zmechanizowanego. Przewiduje się go do opanowania i utrzymania do czasu podejścia sił głównych przyczółka na przeszkodzie wodnej lub węzłów dróg, cieśnin, lotnisk, składów materiałowych oraz innych ważnych obiektów, a także do zniszczenia środków ogniowych, na przykład: rakiet, składów broni jądrowej, artylerii o dużym zasięgu do rozbicia sztabów przeciwnika, połączenia się z jednostkami działającymi na jego tyłach, opóźnienia podejścia odwodów nieprzyjaciela itp. Niekiedy dywizja w toku walki może zorganizować dwa oddziały wydzielone do wykonania wyżej określonych zadań. Skład każdego z nich nie będzie wówczas przekraczał sił dwóch-trzech wzmocnionych kompanii czołgów, względnie batalionu piechoty lub czołgów.

D e s a n t ś m i g ł o w c o w y wyznacza się w sile do wzmocnienia batalionu piechoty, najczęściej ze składu jednego z pułków drugiego rzutu. Może on wykonywać jedno z zadań wyszczególnionych dla oddziału wydzielonego, jak również wzbronienie odejścia części sił przeciwnika przed frontem natarcia własnych wojsk na kolejną rubież obrony. Jego możliwości zależą od wielu czynników, a w głównej mierze od szybkości i siły przeciwdziałania nieprzyjaciela. W przybliżeniu, desant w składzie wzmocnionego batalionu, który między innymi ma zadanie utrzymania określonej rubieży lub obiektu, może samodzielnie i skutecznie walczyć nie dłużej niż 4-6 godz. A więc rejon desantowania i działania należy planować w takiej odległości od czoła nacierających wojsk, pokonanie której nie przekroczy wymienionego czasu. Działanie desantu w większym oddaleniu od nacierających wojsk jest również możliwe i w wielu wy-

padkach bardziej celowe, ale wówczas nie powinien on wykonywać zadania polegającego na utrzymaniu rubieży czy obiektu przez dłuższy czas, lecz posiadać możliwość jego opuszczenia, przejścia w inny rejon, a nawet prowadzenia działań nieregularnych. Dużą rolę w tym zakresie odegra wybór dogodnego terenu oraz właściwe określenie zadania.

O d d z i a ł r a k i e t t a k t y c z n y c h stanowi obecnie jedyny organiczny środek dywizji do przenoszenia broni jądrowej. Wzmacnia się go zwykle 1-2 kp oraz plutonem saperów. Jest on przeznaczony do zwalczania środków napadu jądrowego oraz innych ważnych obiektów w jego ugrupowaniu bojowym.

A r t y l e r i a. Większość artylerii organicznej i przydzielonej wyznacza się do pułków pierwszego rzutu. Pozostałą część, głównie artylerię dalekonośną, dowódca dywizji zatrzymuje w swojej dyspozycji i przeznacza do walki z taktycznymi środkami napadu jądrowego, artylerią oraz do obezwładnienia innych ważnych obiektów. Z artylerii tej tworzy się z zasady dywizyjną grupę artylerii /DGA/ w składzie 2-3 dywizjonów.

O d w ó d p r z e c i w p a n c e r n y tworzy się z pododdziałów artylerii przeciwpancernej, przeciwpancernych pocisków kierowanych, a niekiedy i z czołgów. Może on być wzmocniony pododdziałami wojsk inżynieryjnych. Jego głównym przeznaczeniem jest zwalczanie czołgów przeciwnika. W dywizji pancernej można nie organizować odwodu przeciwpancernego, ponieważ jej stosunkowo duża ilość czołgów stanowi skuteczny środek walki z bronią pancerną.

O d w ó d i n ż y n i e r y j n y przeznacza się do wykonania nie przewidzianych zadań, jak również do

wzmocnienia nacierających wojsk oraz zamiany pododdziałów inżynieryjnych, które poniosły duże straty w toku walki.

O d w ó d c h e m i c z n y tworzy się z kompanii chemicznej i przeznaczają do rozpoznania, odkażania i dezaktywacji, a w razie potrzeby - do wzmocnienia oddziałów dywizji.

O d d z i a ł z a p o r o w y organizuje się z pododdz. inż. ze środkami minowymi i przeznaczają się go do minowania rubieży na kierunkach podejścia czołgów nieprzyjaciela.

O d d z i a ł y z a b e z p i e c z e n i a r u c h u /1-2 z kid/ przeznaczają się do utrzymania dywizyjnych dróg dowozu i ewakuacji.

W sytuacjach, w których dywizja poniesie duże straty, może zająć konieczność rezygnacji z organizowania wielu elementów ugrupowania taktycznego. Najczęściej zorganizowane oddziały zbiorcze wyznaczają się w całości do pierwszego rzutu. W odwodzie pozostawia się minimalną ilość sił i środków.

Dywizja przyjmie jedną z form ugrupowania do działań wówczas, gdy jej poszczególne oddziały zajmą wyznaczone im miejsce przewidziane planem walki. Następuje to w różny sposób i w różnym czasie w zależności od położenia, z którego związek taktyczny przechodzi do natarcia. I tak, przy natarciu z marszu zachodzi konieczność rozwinięcia pierwszego rzutu i niektórych innych elementów /oddziałów/ dywizji z ugrupowania marszowego w przedbojowe, a następnie w bojowe. W tym celu wyznaczają się, uwzględniając charakter terenu, a szczególnie istniejącą sieć dróg, oraz zasięg naziemnych środków ogniowych przeciwnika,

odpowiednie drogi marszu oraz rubieże, na które wojska powinny wyjść, zmieniając kolejne swoje ugrupowanie.

W ramach dywizji dla pułków i ich pododdziałów ustala się:

- linię wyjściową /około 5 km od rejonu wyjściowego/;
- rubież rozwinięcia w kolumny batalionowe w odległości 8-12 km od czołowych oddziałów nieprzyjaciela;
- rubież rozwinięcia w kolumny kompanijne poza zasięgiem ognia przeciwpancernych pocisków kierowanych, dział i czołgów strzelających na wprost. Średnio w odległości 4-6 km;
- rubież rozwinięcia w kolumny plutonowe w odległości 2-3 km;
- rubież ataku jak najbliżej przedniego skraju obrony przeciwnika, zwykle za naturalnymi ukryciami chroniącymi przed obserwacją i ogniem na wprost.

Po osiągnięciu przez czołowe oddziały rubieży ataku ugrupowanie bojowe dywizji może się przedstawiać następująco:

- pułki pierwszego rzutu - ich bataliony czołowe /kcz/ w ugrupowaniu bojowym, bataliony drugorzutowe - w przedbojowym. Głębokość ugrupowania 12-15 km;
- dywizjon rakiet taktycznych na stanowiskach startowych, 6-10 km od czołowych oddziałów przeciwnika;
- artyleria pułkowa na stanowiskach ogniowych w odległości 1-3 km od nieprzyjaciela, dywizyjna w odległości 2-5 km, względnie w ugrupowaniu przedbojowym za pierwszym rzutem;

- odwody specjalne - 3 do 5 km za pierwszym rzutem;
- drugi rzut dywizji w ugrupowaniu przedbojowym 15-20 km za pierwszym rzutem.

Głębokość ugrupowania /bez tyłów/ zgodnie z podanymi odległościami zalecanymi przez podręcznik "TAKTYKA" wynosi 50-65 km. A więc dywizja jest zbyt rozciągnięta. Dlatego też przyjmuje się również, że głębokość ugrupowania pułków pierwszego rzutu powinna wynosić 10-12 km, natomiast drugi rzut dywizji należy przesuwac w odległości 15-20 km od czołowych oddziałów. Wówczas głębokość ugrupowania dywizji waha się w granicach 35-50 km.

Całość ugrupowania dywizji z wyjątkiem podstawowych środków ogniowych i to nie we wszystkich wypadkach oraz większość stanowisk dowodzenia znajduje się w ruchu.

W skład ugrupowania taktycznego ZT do natarcia z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem wchodzi te same elementy, co w natarciu z marszu. Natomiast ugrupowanie bojowe tworzy się odpowiednio wcześniej w stosunku do "G" i wojska pozostają w nim przez pewien czas, czekając na sygnał do działań:

- pierwszy rzut w całości lub częściowo na rubieży ataku. Jego czołgi w rejonach wyczekiwania w odległości 8-12 km;
- pułki przewidziane do pierwszego rzutu, które mają podejść z głębi, w rejonie rozmieszczenia w kolumnach kompanijnych lub batalionowych;
- dywizjon rakiet taktycznych na stanowiskach startowych 6-10 km od czołowych oddziałów nieprzyjaciela;
- całość artylerii mającej brać udział w ogniowym przygotowaniu natarcia na stanowiskach ogniowych;
- odwody przeciwpancerne pułków i dywizji na rubieżach

- rozwinięcia w gotowości otwarcia ognia na wprost. Pozo -
stałe odwoły specjalne w rejonach rozmieszczenia między
pierwszym a drugim rzutem dywizji;
- drugi rzut dywizji /odwód ogólnowojskowy/ w kolumnach w
gotowości do marszu.

II. ORGANIZACJA NATARCIA DZ /DPanc/

A. Zakres organizacji natarcia

W pojęciu "organizacja natarcia" zawarty jest zespół przedsięwzięć mających na celu podjęcie decyzji i wszechstronne przygotowanie wojsk do jej realizacji.

Stanowi ona tę część działalności dowódców oraz sztabów, od której przede wszystkim zależy, w jakim stopniu i z jakim wynikiem zużytkowane zostaną możliwości bojowe i wysiłki wojsk. Dlatego też wymaga się od poszczególnych oficerów nie tylko głębokiej znajomości zasad i sposobów działań na polu walki, lecz także a nawet przede wszystkim, umiejętności ich zastosowania w konkretnej sytuacji. Poza tym, jeżeli zaistnieje konieczność, wypracowania nowych sposobów działań bardziej odpowiadających faktycznym warunkom, których obecnie jest się w stanie w pełni przewidzieć.

Organizacja natarcia dywizji w przeciętnych warunkach obejmuje:

- podjęcie decyzji;
- postawienie zadań;
- organizację współdziałania i zabezpieczenia bojowego działań;
- zabezpieczenie tyłowe /materiałowe, medyczne i techniczne/;
- organizację dowodzenia;

- osiągnięcie gotowości poszczególnych jednostek w przewidzianym ugrupowaniu do działań.

Pomimo stosunkowo dużej ilości przedsięwzięć i stale się zwiększającego ich zakresu wraz z rozwojem technicznych środków walki, czas na organizację natarcia dywizji we współczesnych warunkach będzie najczęściej bardzo krótki - od kilku do kilkunastu godzin. Tylko w natarciu z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem może być niekiedy dłuższy. Dlatego też, aby podołać stawianym wymaganiom, zwraca się szczególną uwagę, między innymi, na operatywność i skrócenie pracy dowódców i sztabów oraz dąży do stosowania równoległości organizacji działań na poszczególnych szczeblach dowodzenia. Obecnie dokonuje się tego przez prawie natychmiastowe poinformowanie o przyszłych działaniach, a następnie możliwie najszybsze postawienie zadań wykonawcom, przeznaczając na podjęcie decyzji minimalną ilość czasu. Poza tym ogranicza się do niezbędnego minimum czas na wytyczne współdziałania oraz zabezpieczenia bojowego działań, a najczęściej przekazuje się je równocześnie z treścią zadań.

Powyższe rozwiązania są jednak w dalszym ciągu tylko częściowe. Zapewnienie faktycznych potrzeb wydaje się możliwe dopiero po zmechanizowaniu i zautomatyzowaniu szeregu czynności organizacyjnych.

B. Podjęcie decyzji

D e c y z j a do natarcia jest to ustalenie zamiaru i sposobów wykonania zadania w konkretnych warunkach sytuacji bojowej. Podejmuje się ją w wyniku analizy zadania i oceny położenia oraz jeżeli pozwalają warunki rekonesansu.

Zakres rozpatrywania poszczególnych zagadnień - tak pod względem treści, jak i kolejności - może być różny. Decyduje o tym w głównej mierze ilość czasu, styl pracy oraz stopień zaangażowania dowódcy, oficerów sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb w kierowaniu jednostkami.

Regulamin walki oraz podręcznik "TAKTYKA" podają jako najbardziej typową następującą kolejność i treść pracy celem podjęcia decyzji:

- analiza zadania;
- określenie czynności, które należy natychmiast wykonać w celu szybkiego przygotowania wojsk do dalszych działań oraz kalkulacja czasu;
- wydanie wytycznych szefowi sztabu do organizacji rozpoznania, zarządzeń wstępnych i ewentualnie do sposobu przeprowadzenia rekonesansu;
- ocena położenia i w jej toku wysłuchanie meldunków /danych/ poszczególnych oficerów co do położenia rodzajów wojsk, ich możliwości oraz niezbędnych kalkulacji.

Obok wymienionego przykładu pracy stosuje się również częściowo inny, a mianowicie:

- analiza zadania;
- kalkulacja czasu;
- wstępna ocena położenia, polegająca na rozpatrzeniu niektórych zagadnień celem sprecyzowania zamiaru walki i określeniu niezbędnych czynności, które należy natychmiast wykonać;
- ogłoszenie zamiaru walki oraz wydanie wytycznych do przygotowania meldunków /danych/ przez oficerów biorących udział w wypracowaniu decyzji i ewentualnie do sposobu przeprowadzenia rekonesansu;

- wydanie zarządzeń wstępnych dla wojsk^{x/} względnie wytycznych do tych zarządzeń;
- ocena położenia i wysłuchanie meldunków /danych/ poszczególnych oficerów, które powinny - między innymi - zawierać propozycje optymalnego wykorzystania danego rodzaju wojsk i służb.

Różnica pomiędzy podanymi schematami polega głównie na stopniu zaangażowania przez dowódcę poszczególnych oficerów w podejmowaniu decyzji. W drugim przykładzie pracy wymaga się od nich również propozycji wykorzystania rodzaju wojsk. Jednak do należytego przygotowania tych propozycji jest potrzebne pewne ukierunkowanie, a to może dać ogłoszenie zamiaru walki i wytyczne.

Obok przytoczonych przykładów kolejności i treści pracy mogą być również i inne, nawet takie, w których dowódca - mając skrajnie ograniczony czas - będzie zmuszony podjąć decyzję, nie korzystając z pomocy żadnego z oficerów.

T r e ś ć p r a c y

a/ Analiza zadania

Jej celem jest zrozumienie otrzymanego zadania w świetle zamiaru działań związku operacyjnego. Analizując zadanie, należy w pierwszym rzędzie wyjaśnić /zrozumieć/ przyjęte sposoby działania przełożonego oraz powód przeznaczenia danej ilości sił i środków do ich realizacji. A więc: jakie zgrupowania przeciwnika zamierza się rozbić, jakimi siłami i środkami oraz w jakiej kolejności, ustalić,

x/ Niekiedy zarządzenia wstępne mogą być wydane już w toku analizy zadania.

na czym przełożonemu szczególnie zależy, określić rolę i miejsce dywizji. Oznacza to zrozumienie, na czym polega jej zadanie, jaki jest jego cel, co się od niej żąda, w jakim stopniu wykonanie zadania wpływa na działania sąsiadów i innych rodzajów wojsk oraz realizację zamiaru przełożonego.

W wyniku analizy zadania dowódca powinien dojść do wniosków dotyczących roli i miejsca dywizji w ramach operacji zaczepnej, charakteru i głębokości jej zadania oraz tego, co w nim jest najistotniejsze, określić jaki jest związek zadania dywizji z zadaniami sąsiadów. Poza tym może w przybliżeniu ustalić wymagania dotyczące ugrupowania i kierunku głównego uderzenia dywizji.

b/ Kalkulacja czasu

Niekiedy może być ona przeprowadzona przed analizą zadania. Prowadzi ją dowódca lub szef sztabu, jeżeli wspólnie z dowódcą wypracowuje decyzję.

W kalkulacji czasu ustala się przedsięwzięcia, które należy wykonać i - w zależności od posiadanego czasu - wyznacza się terminy ich realizacji.

c/ Ocena położenia

Polega ona na głębokiej analizie możliwości sił własnych i przeciwnika oraz innych warunków mających wpływ na wykonanie zadania. W jej skład wchodzi: ocena nieprzyjaciela, sił własnych, sąsiadów, terenu, sytuacji skażeń i zakazań, pory roku i dnia, warunków meteorologicznych, stanu zaopatrzenia i możliwości zaopatrywania. Wszystkie te elementy pozostają z sobą w ścisłej zależności i dlatego ocenia się je w powiązaniu z równoczesnym uwzględnieniem warunków i potrzeb czasowych.

Nieprzyjaciel

Ocena nieprzyjaciela powinna być wyjątkowo wnikliwa i wszechstronna oraz dotyczyć nie tylko jego sił znajdujących się w pasie działania, lecz także wszystkich sił i środków mogących oddziaływać tak w toku organizacji, jak i prowadzenia natarcia na wojska dywizji. Chodzi w głównej mierze o odwody, które mogą podejść z głębi lub ze skrzydeł, środki ogniowe, zwłaszcza rakiety do przenoszenia broni jądrowej, artylerię, desanty, lotnictwo, środki radioelektroniczne itp.

Ocena polega na: rozpatrzeniu aktualnego składu bojowego przeciwnika, rozmieszczenia sił i środków, stanowisk dowodzenia - a więc ugrupowania; możliwości ogniowych w całości i w poszczególnych ogniskach przyszłej walki, charakteru jego działań i w związku z tym możliwości manewru z głębi, ze skrzydeł, a także do tyłu przy wycofaniu części lub całości sił dla obsadzenia kolejnych rubieży, stopnia zagrożenia przez kawalerię powietrzną, desanty, lotnictwo i inne środki. Analizując powyższe zagadnienia, równocześnie precyzuje się, jakie zgrupowania /siły i środki/ stanowią główną groźbę dla dywizji lub mogą zasadniczo wpłynąć na realizację jej zadania oraz sposób ich działań. Co w związku z tym - należy rozbić, zniszczyć lub opanować w pierwszej i następnej kolejności, jakie poczynić inne przedsięwzięcia umożliwiające załamanie systemu działania przeciwnika, jakie potrzebne są w tym celu siły i środki własne, a także jakie są najefektywniejsze sposoby ich użycia, w jakich rejonach i na rozbięciu jakich sił skupić główny wysiłek.

W wyniku oceny nieprzyjaciela określa się zgrupowania i obiekty, które należy rozbić za pomocą uderzeń broni

jądrowej i konwencjonalnych środków ogniowych, uderzeniem wojsk oraz kolejność tych uderzeń, zasadnicze rubieże do opanowania, kierunek, na którym skupić główny wysiłek, sposoby działania i przeciwdziałania wojsk, siły, których dywizja nie ma możliwości rozbicia lub nie znajdują się początkowo w jej bezpośredniej strefie zainteresowania, a stanowią dla niej poważną groźbę, kierunki tych zagrożeń oraz szereg innych wniosków wynikających z konkretnej sytuacji.

Całość oceny opiera się na danych z rozpoznania, które z reguły będą niepełne, oraz szczegółowych kalkulacjach i przewidywaniach.

Siły własne

Ocena sił własnych powinna dać odpowiedź, czym dywizja aktualnie dysponuje, jak kształtują się jej siły i ich rozmieszczenie w stosunku do nieprzyjaciela oraz jak je użyć celem wykonania zadania. Pod tym też kątem widzenia rozpatruje się ukompletowanie, stopień zdolności bojowej, ewentualnie konieczność tworzenia oddziałów zbiorczych, położenie i możliwości przegrupowania poszczególnych jednostek, jaką ilość z posiadanych sił i środków oraz, które przeznaczyć do wykonania określonych zadań, mając na uwadze konieczność uzyskania przewagi materialnej lub innej /zaskoczenie, stworzenie dogodniejszego położenia itp./, a w związku z tym podział sił w skład poszczególnych elementów ugrupowania. Ponadto rozważa się możliwości, zadania i sposoby działania tych elementów, stan oraz przypuszczalne zużycie środków materiałowo-technicznych, system zaopatrywania w toku walki, potrzeby, możliwości i sposoby organizacji zabezpieczenia bojowego działań.

Na podstawie oceny sił własnych precyzuje się wnioski dotyczące ugrupowania, podziału sił i środków w składzie jego poszczególnych elementów, ich przesunięcia i rozmieszczenia, sposobów działania oraz zadań, rozdziału zaopatrzenia, potrzeb i sposobów zabezpieczenia bojowego działań.

W tej części pracy dowódca zwraca szczególną uwagę na wydzielenie sił i ustalenie sposobów ich działania celem zniszczenia, dezorganizowania lub zmniejszenia efektywności uderzeń tych jednostek oraz środków nieprzyjaciela, którymi aktualnie może się najskuteczniej przeciwstawić dywizji. Obecnie - obok broni masowego rażenia - są to środki przeciwpancerne, lotnictwo, artyleria dalekiego zasięgu - szczególnie działa 175 mm. W konkretnej sytuacji mogą być określone zgrupowania wojsk lądowych, kawaleria powietrzna, desanty itp.

Środki przeciwpancerne, których przeciwnik posiada stosunkowo dużo, są szczególnie groźne, gdy zostaną ujęte odpowiednio wcześniej w zorganizowany system obrony przeciwpancernej. Ich obezwładnienie, a tym bardziej zniszczenie na wystarczająco szerokim froncie w warunkach niestosowania lub niemożności użycia broni jądrowej ze względu na bezpieczeństwo własnych wojsk, ogniem środków konwencjonalnych napotka znaczne trudności. Potrzebna w tym celu ilość sił i środków przekracza możliwości dywizji oraz jednostek ją wspierających. Natomiast uderzenie czołowe na niewystarczająco obezwładnionego przeciwnika nie przyniesie większych rezultatów.

W tej sytuacji istnieje szczególna konieczność szukania oraz stosowania takich metod i sposobów działań, które

uniemożliwiłaby nieprzyjacielowi przeciwstawienie się nacierającym wojskom odpowiednio przygotowaną obronę. Obecnie polegają one w głównej mierze na dążeniu do uprzedzenia przeciwnika w poszczególnych przedsięwzięciach, paraliżowaniu jego manewru, wykonywaniu uderzeń w luki lub na tych kierunkach, które przez samo umiejscowienie zmuszą go do zmiany ugrupowania. Nie ulega jednak wątpliwości, że w wielu wypadkach zajdzie mimo wszystko potrzeba przełamania obrony nieprzyjaciela. Wówczas należy wybrać taki kierunek, gdzie jest ona stosunkowo najsłabsza lub warunki terenowe ułatwiają jej pokonanie. Szerokość odcinka przełamania należy określić przede wszystkim na podstawie możliwości ogniowych dywizji. Pomimo zagrożenia jądrowego i zwiększonej efektywności oddziaływania klasycznych środków ogniowych przeciwnika, trzeba skupić taką ilość sił, aby uzyskać kilkakrotną przewagę, głównie w czołgach i wykonać atak, utrzymując maksymalne jego tempo. Bezpośrednie oddziaływanie środków ogniowych nieprzyjaciela na odcinek przełamania ze skrzydeł należy sparaliżować ogniem własnych środków, zasłonami dymnymi i odpowiednim wykorzystaniem warunków terenowych.

Do zwalczania artylerii dalekiego zasięgu przeciwnika, której na razie posiada on stosunkowo niewiele i w sytuacji gdy jej stanowiska znajdują się poza zasięgiem naszej artylerii, najbardziej celowo wyznaczać jest lotnictwo, a w warunkach użycia broni masowego rażenia - przede wszystkim lotnictwo i broń jądrową. Przewidziana w tym celu ilość środków powinna zapewnić jej zniszczenie. Obezwładnienie nie przyniesie poważniejszych rezultatów, gdyż jest to artyleria samobieżna o dużej odporności, a czas potrzebny jej na otwar-

cie ognia z nowych stanowisk waha się w granicach kilku minut.

Sąsiedzi

Sąsiadów ocenia się z punktu widzenia wpływu ich działań na wykonanie zadania przez dywizję oraz warunków i charakteru współdziałania w toku natarcia. Rozpatrując kolejno związki taktyczne działające w przodzie, w pobliżu skrzydeł, przewidziane do wejścia na kierunku natarcia, jednostki powietrznodesantowe, partyzanckie, dywersyjno-rozpoznawcze, jeżeli mają wpływ na wykonanie zadania, oddziały OTK gdy znajdują się w obszarze dywizji i nie zostały jej podporządkowane.

T e r e n

Większość właściwości terenowych rozpatruje się równocześnie z poszczególnymi zagadnieniami analizy zadania i oceny położenia, a część pozostałą - w oddzielnym fragmencie pracy dowódcy. W sumie, w toku całej oceny należy przeanalizować teren począwszy od rejonu rozmieszczenia dywizji na głębokość jej zadania, studiując jego rzeźbę, przejezdność, pokrycie, właściwości ochronne, warunki obserwacji, obecność przeszkód, wpływ na użycie środków ogniowych oraz możliwe zmiany jego charakteru w wyniku uderzeń broni jądrowej.

Analizując teren po stronie nieprzyjaciela, dowódca dywizji określa: najbardziej dogodne kierunki do natarcia poszczególnych rodzajów wojsk, a szczególnie czołgów, obecność i wpływ na prowadzenie działań odcinków trudno-dostępnych, naturalnych oraz sztucznych przeszkód, w tym takich, które powstały w wyniku użycia środków ogniowych;

warunki dla ruchu wojsk po drogach i poza nimi; możliwości obserwacji i prowadzenia ognia na wprost tak ze strony nieprzyjaciela, jak i własnej; wpływ terenu na manewr; zasadnicze rubieże i obiekty, opanowanie których może zadecydować o powodzeniu działań.

Teren po stronie własnej rozpatruje się od rejonu rozmieszczenia do czołowych oddziałów nieprzyjaciela, zwracając szczególną uwagę na jego właściwości ochronne, warunki rozmieszczenia poszczególnych jednostek i ich przesunięcia na rubież ataku, wybór stanowisk ogniowych, dowodzenia itp.

W toku oceny terenu dowódca potwierdza lub koryguje wnioski wynikające z poprzednio rozpatrywanych zagadnień, konkretyzując kierunek głównego uderzenia, zadania oddziałów, ich rozmieszczenie, sposób przesunięcia i ataku. Ustala także drogi, rubieże rozwinięcia oraz stanowiska ogniowe i jeżeli zaistnieje potrzeba - odcinek przełamania.

Pozostałe zagadnienia oceny położenia analizuje się w świetle ich dodatniego lub ujemnego wpływu na przebieg natarcia, a także rozpatruje się, w jaki sposób wykorzystać warunki sprzyjające i jak zneutralizować lub zapobiegać ujemnym.

W wyniku oceny położenia dowódca wyciąga wnioski ogólne, które stanowią treść decyzji.

Po ocenie położenia dowódca powinien zawsze dążyć do przeprowadzenia rekonesansu. Sposoby prowadzenia rekonesansu, skład grup /grupy/ rekonesansowych za każdym razem mogą być różne^{x/}.

Najczęściej w rekonesansie biorą udział, obok dowódcy, szef wydziału operacyjnego, rozpoznawczego, artylerii,

x/ Rekonesans może nawet prowadzić tylko sam dowódca.

Czas trwania rekonesansu poważnie skraca wykorzystanie śmigłowców.

wojsk inżynieryjnych oraz niektórzy dowódcy pułków. W czasie rekonesansu, z kilku punktów pracy, przede wszystkim na kierunku głównego uderzenia, konfrontuje się zasadnicze zagadnienia decyzji wypracowanej na podstawie mapy z faktycznymi warunkami terenowymi. Jeżeli zaistnieje potrzeba, niektóre zagadnienia zmienia się lub dokładniej precyzuje. Ponadto dowódca ustala i wskazuje w terenie położenie czołowych oddziałów przeciwnika, podstawowe zagadnienia decyzji, rozmieszczenie, zadania i sposoby działania poszczególnych rodzajów wojsk i służb.

Na pomocniczym kierunku uderzenia rekonesans prowadzi z reguły zastępca do spraw liniowych lub szef sztabu dywizji. Do rekonesansu w rejonach tyłów i na większości dróg marszu wyznacza się dodatkowo oddzielne grupy. Z wynikami pracy tych grup dowódca zapoznaje się przed ostatecznym sprecyzowaniem decyzji, którą następnie melduje przełożonemu.

Układ i treść meldunku decyzji może być różny. Najczęściej obejmuje on: ocenę nieprzyjaciela, zamiar, podstawowe zadania wojsk, podział sił i środków, główne problemy współdziałania, zabezpieczenia bojowego i tyłowego, system dowodzenia i na zakończenie - ewentualnie - prośby.

Po zameldowaniu decyzji i jej zatwierdzeniu, dowódca dywizji stawia zadania, wydaje wytyczne do zabezpieczenia bojowego działań i - jeżeli w zadaniach nie uwzględnił współdziałania - organizuje je oddzielnie.

C/ Organizacja współdziałania

Współdziałanie w natarciu organizuje się według zadań, rubieży i czasu na całą głębokość działania, zwłaszcza szczególnie dokładnie na głębokość zadania bliższego.

Wszystkie przedsięwzięcia synchronizuje się w czasie i przestrzeni dla wykorzystania skutków uderzeń jądrowych i ogniowych, środków własnych, przełożonego oraz działań sąsiadów.

Wytyczne współdziałania, jak już uprzednio zostało stwierdzone, będą w większości wypadków przekazywane łącznie z treścią zadań bojowych. Jednak z doświadczeń wojennych i szkoleniowych wynika, że współdziałanie najbardziej celowo jest organizować oddzielnie i to w terenie, w ostateczności w sztabie, wykorzystując mapy, tablice magnetyczne lub piaskownice. Dlatego też, jeżeli tylko zaistnieją możliwości, należy stosować zawsze ten sposób.

Dowódca dywizji, organizując współdziałanie oddzielnie, dla pełniejszej jasności i usystematyzowania wytycznych powinien je omawiać w kolejności, zgodnie z przewidywanym rozwojem działań, wydzielając przy natarciu z marszu okres podejścia, rozwinięcia i ogniowego przygotowania natarcia, zaś przy natarciu z bezpośredniej styczności, zamiast podejścia i rozwinięcia - zajęcie rubieży ataku oraz w obu wypadkach okres walki, a w niej poszczególne zadania. Przed wydaniem wytycznych dowódca ustala w pierwszej kolejności na jaki fragment działań organizuje współdziałanie oraz ogólny zamiar użycia wojsk w tym fragmencie. Następnie omawia szczegółowo sposób działania wszystkich sił i środków celem wykonania postawionych im uprzednio zadań, po czym ustala działanie wojsk w dwóch-trzech sytuacjach możliwego przeciwdziałania nieprzyjaciela.

Po omówieniu całości wytycznych sprawdza, czy poszczególni oficerowie należycie je rozumieją oraz podaje podstawowe sygnały.

Dalsza część pracy dowódcy dywizji nad organizacją natarcia sprowadza się najczęściej do zatwierdzenia decyzji podległych oddziałów, kontrolowania przebiegu realizacji nakazanych przedsięwzięć, uaktualnienia planu działań w zależności od potrzeb i zmieniającej się sytuacji.

III. PROWADZENIE NATARCIA W WARUNKACH UŻYCIA

EMR

A. Rozwinięcie wojsk do natarcia oraz rozbitcie sił pierwszego rzutu nieprzyjaciela

Natarcie dywizji rozpoczyna się w większości wypadków po uprzednim podejściu jej oddziałów do obrony przeciwnika.

W natarciu z marszu bez zajmowania rejonu wyjściowego podejście dywizji odbywa się najczęściej pod osłoną jej własnych oddziałów wydzielonych lub awangard.

Oddziały wydzielone wysyła się z każdego pułku pierwszego rzutu w sile od kompanii czołgów do wzmocnionego batalionu piechoty. Na główny kierunek uderzenia może być również skierowany oddział wydzielony dywizji w sile pułku czołgów lub pułku zmechanizowanego. W tym wypadku pułk maszerujący za oddziałem wydzielonym wysyła do przodu tylko awangardę lub szpicę czołową.

Głównym zadaniem oddziałów wydzielonych /awangard/ jest uchwycenie dogodnych rubieży ataku i utrzymanie ich do podejścia sił głównych.

Poszczególne oddziały mogą podejść do przeciwnika w różnym czasie, co spowoduje nierównoczesne rozpoczęcie ataku. W natarciu z rejonu wyjściowego położonego w głębi podejście dywizji jest z reguły osłaniane od czoła przez pod-

oddziały sąsiadów. Nie wyklucza to jednak konieczności wydzielenia w niektórych wypadkach części sił dywizji do wzmocnienia tej osłony i utrzymania dogodnej rubieży ataku. Ponadto przed siłami głównymi wysuwa się odpowiednio wcześniej dywizjon raket, artylerię, OZR-y oraz przygotowuje się WSD.

Przed rozpoczęciem marszu sił głównych z rejonu wyjściowego położonego w głębi, podaje się oddziałom czas ataku /"G"/ oraz inne niezbędne terminy. Poszczególne jednostki wyruszają ze swoich rejonów na rozkaz dowódcy i przesuwać się po nakazanych drogach w ustalonym uprzednio ugrupowaniu. Całość przedsięwzięć organizacyjnych i działalności wojsk powinna doprowadzić, podobnie jak w natarciu z bezpośredniej styczności, do jednoczesnego rozpoczęcia ataku przez pierwszy rzut dywizji. Od tej zasady odstępuje się bardzo rzadko i najczęściej wtedy, gdy jeden z pułków pierwszego rzutu został obezwładniony w takim stopniu, który uniemożliwia mu na pewien czas prowadzenie dalszych działań. Na miejsce obezwładnionego pułku wprowadza się pułk z drugiego rzutu dywizji. Podejdzie on jednak na rubież ataku z pewnym opóźnieniem.

Zanim wojska przejdą do ataku, wykonuje się uderzenia jądrowe oraz ogniowe przygotowanie natarcia.

W natarciu z marszu bez zajmowania rejonu wyjściowego ogniowe przygotowanie polega na wykonaniu uderzeń lotnictwa oraz nawał ogniowych najczęściej tylko przez artylerię pułków pierwszego rzutu dywizji.

W natarciu z rejonów wyjściowych ogniowe przygotowanie wykonuje się według zawczasu opracowanego planu i bierze w nim udział całość artylerii pułków i dywizji, często

czołgi drugiego rzutu, a także artyleria sąsiadów, pod osłoną których dywizja przechodzi do działań.

W momencie podejścia piechoty i czołgów na rubież ataku artyleria i lotnictwo przechodzi do ogniowego wsparcia natarcia, przenosząc ogień na cele położone w głębi.

Ogniowe wsparcie natarcia prowadzi się na całą głębokość zadań systemem kolejnych ześrodkowań ognia lub ześrodkowaniami ognia oraz ogniem z obserwacji, a także uderzeniami lotnictwa. Ogień artylerii kieruje się głównie na ocalałe punkty obrony przeciwnika znajdującego się w bezpośredniej styczności z nacierającymi wojskami oraz na artylerię. Lotnictwo wykonuje uderzenia na nowo wykryte cele w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Ponadto ostatnia wojska przed uderzeniami z powietrza, zabezpiecza wysadzenie desantów i wspiera ich działania.

Jednostki pierwszego rzutu po przejściu w ugrupowanie bojowe zdecydowanie atakują przeciwnika pododdziałami czołgów i piechoty. Piechota może atakować na transportach opancerzonych lub pieszo. Atak na transporterach należy prowadzić w terenie łatwo dostępnym i tam, gdzie nieprzyjaciel został skutecznie obezwładniony.

Po rozbiciu czołowych oddziałów, pułki pierwszego rzutu powinny rozwijać natarcie w możliwie najwyższym tempie, nie obawiając się oderwania od pozostałych sił dywizji, oraz dążyć do głębokiego włamania w ugrupowanie nieprzyjaciela.

Głębokie włamanie powoduje rozcięcie jednostek przeciwnika, co najczęściej doprowadza do dezorganizacji całości jego działań oraz wybitnie zmniejsza niebezpieczeństwo porażenia bronią jądrową oddziałów pierwszego rzutu, lecz stano-

wi dla nich równocześnie znaczną groźbę, głównie ze strony oddziałów nieprzyjaciela, które mogą przejść do kontrataku.

Poglądy na sposoby odpierania kontrataków ulegały w ostatnim okresie czasu znacznym zmianom. Obecnie uważa się, że odwody przeciwnika wychodzące do kontrataku dywizja powinna zniszczyć uderzeniami broni jądrowej lub o-bezwładnić ogniem artylerii i lotnictwa, a następnie rozbić atakiem z m a r s z u nacierających oddziałów. Jeżeli jednak w określonych warunkach nie ma możliwości rozbięcia kontrataku atakiem z marszu, powinna odpierać go z m i e j s c a wydzielając w tym celu niezbędną ilość sił i środków.

Dla odparcia kontrataku z miejsca oddziały zatrzymują się na dogodnych rubieżach, każda o głębokości do 2 km i odległości 2-3 km jedna od drugiej.

Na pierwszej rubieży przechodzą do odparcia kontrataku bataliony piechoty /kcz/ pierwszego rzutu pułków. Na tę rubież kieruje się także OPpanc i OZap pułków. Na drugiej rubieży - odwód lub drugi rzut pułków oraz OPpanc i OZap dywizji. Pomędzy tymi rubieżami zajmuje SO artyleria, która może być również użyta do prowadzenia ognia na wprost. Trzecią i ewentualnie czwartą rubież obsadza w razie konieczności odwód, względnie drugi rzut dywizji.

Poważną rolę w odparciu kontratakującego przeciwnika z miejsca może spełnić wykonanie uderzenia przez część nacierających sił dywizji na jego skrzydło i tyły.

W toku natarcia poszczególne oddziały pierwszego rzutu mogą ponieść znaczne straty w siłach i środkach, co spowoduje zmniejszenie ich możliwości, a niekiedy - zwłaszcza na skutek uderzeń jądrowych - nawet utracenie zdol -

ności bojowej. Ponadto, gdy nieprzyjaciel, pomimo przeciw - działania nacierających wojsk, zdaży przegrupować część swoich odwodów i obsadzić nimi kolejne rubieże obrony, tempo natarcia zmaleje. Aby do tego nie dopuścić, jednym z wielu przedsięwzięć jest wprowadzenie do walki w odpowiednim czasie drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego. Jeżeli dywizja posiada w drugim rzucie dwa pułki, wprowadza się je najczęściej kolejno. Jednoczesne wprowadzenie do działań obu pułków może wystąpić przede wszystkim wówczas, gdy zajdzie konieczność zamiany części sił pierwszego rzutu i równocześnie wykonania innych niecierpiących zwłoki zadań.

Wejście do walki drugiego rzutu należy wesprzeć ogniem możliwie największej ilości artylerii i uderzeniami lotnictwa oraz poprzedzić uderzeniami jądrowymi.

Drugi rzut, po jego użyciu, odtwarza się lub zastępuje odwodem ogólnowojskowym z sił będących uprzednio w walce.

Poszczególne oddziały dywizji, kontynuując natarcie, oprócz bezpośredniej walki z nieprzyjacielem, muszą się liczyć z koniecznością prowadzenia likwidacji skutków uderzeń broni jądrowej oraz chemicznej, pokonywania rejonów zniszczeń i stref skażeń, pasów zapór, przeszkód terenowych itp.

Jednostki, na które zostały wykonane uderzenia bronią masowego rażenia, przystępują do likwidacji skutków, nie przerywając wykonywania zadań bojowych. Likwidując skutki uderzeń, obok innych przedsięwzięć, ewakuują porażonych przy pomocy wydzielonych w tym celu grup, przeprowadzają swoimi siłami i środkami częściowe zabiegi sa-

nitarne i specjalne. W rejonach dużych porażen do pomocy oddziałom w likwidacji skutków dywizja wydziela część sił i środków pododdziałów medycznych, wojsk inżynieryjnych, chemicznych oraz służby techniczno-czołgowej. Siłom tym stawia się zadanie: poszukiwania, wyciągania i wynoszenia rannych z wozów bojowych, udzielania pomocy medycznej, ewakuacji porażonych, usuwania zawałów, gaszenia pożarów, budowy dróg, wyprowadzenia techniki bojowej oraz przeprowadzenia całkowitych zabiegów sanitarnych i specjalnych.

Strefy skażeń, jeżeli nie można ich obejść po przeprowadzeniu rozpoznania, wykonaniu niezbędnych przedsięwzięć inżynieryjnych oraz zorganizowaniu służby porządkowo-ochronnej, pokonuje się w kolumnach z największą szybkością na kierunkach zapewniających jak najmniejsze napromieniowanie /skażenie/ ludzi i sprzętu.

Po pokonaniu stref skażeń ustala się stopień napromieniowania ludzi i skażenia sprzętu oraz określa sposób, czas i miejsce przeprowadzenia zabiegów sanitarnych i specjalnych.

Podczas natarcia dowódca dywizji kieruje działalnością wojsk z SD lub WSD. Szczególną uwagę zwraca na wszechstronne rozpoznanie, które zgodnie z dyrektywą MON do szkolenia w 1971 r. należy "..... podnieść do rangi czołowej dziedziny starcia z przeciwnikiem, jego rezultaty ściślejsz sprzęgnąć z niszczącymi uderzeniami wojsk lądowych, lotnictwem i marynarki wojennej.....", jak również na utrzymanie współdziałania, skupienie wysiłków poszczególnych pułków i rodzajów wojsk na kierunkach zarysowującego się powodzenia, wprowadzenie w odpowiednim momencie drugiego rzutu, natychmiastowe niszczenie wykrytych środków jądrow-

wych nieprzyjaciela oraz wzbronienie mu dokonywania manewru.

B. Bój spotkaniowy

B ó j s p o t k a n i o w y ma miejsce wtedy, gdy obie strony dążą do wykonania swoich zadań w sposób zaczepny i głębokość tych zadań sięga poza rubież starcia.

Podstawową cechą charakterystyczną boju spotkaniowego jest szybkie zbliżenie się stron, co powoduje, że niektóre właściwości współczesnego pola walki występują w nim w formie spotęgowanej. Dotyczy to przede wszystkim powstawania gwałtownych zmian sytuacji oraz dążności do uchwycenia i utrzymania inicjatywy. Zasadniczym czynnikiem, który może w większości wypadków zadecydować o powodzeniu w boju spotkaniowym, jest c z a s. Zyskanie na czasie zapewnia bowiem uprzedzenie przeciwnika w wykonaniu uderzeń jądrowych i otwarciu ognia, przeprowadzeniu manewru, rozwinięciu głównych sił itp., dzięki czemu można uchwycić inicjatywę.

We współczesnych warunkach konieczność prowadzenia boju spotkaniowego przez dywizję wystąpi bardzo często i w różnych sytuacjach pola walki. Najczęściej będzie miał on miejsce po przełamaniu taktycznej strefy obrony przeciwnika, chociaż w wielu wypadkach, a zwłaszcza w początkowym okresie wojny, całość natarcia dywizji może się rozpocząć od tej formy działań.

Ponieważ w boju spotkaniowym obie strony dysponują w określonym obszarze z reguły jednakową ilością sił i środków, dla uzyskania powodzenia konieczne jest stworzenie przewagi na wybranym kierunku oraz wprowadzenie do

walki już od początku starcia jak największej ilości jednostek. Dokonuje się tego przez wykonanie głównego uderzenia na jedno ze skrzydeł przeciwnika z równoczesnym wydzieleniem części sił celem przeciwstawienia się nieprzyjacielowi na kierunku jego zasadniczych działań. Dywizję ugrupowuje się z reguły w jeden rzut. Uderzenie czołowe stosuje się tylko wtedy, gdy manewr na skrzydło i tyły nieprzyjaciela jest utrudniony warunkami terenowymi lub wymagałby dłuższego okresu czasu.

C. Pościg

P o ś c i g jest wynikiem sytuacji, w której nieprzyjaciel rozpoczął wycofanie /odwrot/ na skutek uderzeń naszych wojsk. Celem pościgu jest rozbicie odchodzących sił. Charakteryzuje go dążność do: wyjścia na skrzydła i tyły wycofujących się sił; wzbronienia im zajęcia obrony na nowych rubieżach; rozwinięcia działań w szybkim tempie i na szerokim froncie. Ponadto cechuje go złożoność dowodzenia i znaczne trudności w utrzymaniu współdziałania oraz terminowego zaopatrzenia. Pościg może nastąpić po pomyślnym rozwinięciu natarcia, w toku którego rozbito zasadnicze siły przeciwnika, względnie w razie jego zamierzonego wycofania.

Pościg prowadzi się możliwie największą ilością dróg, bez przerwy w dzień i w nocy, z pełnym natężeniem sił, bez względu na warunki atmosferyczne i porę roku. Jednym z ważnych czynników decydujących o powodzeniu pościgu jest niedopuszczenie do oderwania się nieprzyjaciela od nacierających wojsk. Można to osiągnąć przez ustalenie - we właściwym czasie - początku jego wycofania i natychmiastowe rozpoczęcie pościgu.

Charakterystycznymi oznakami przygotowania się przeciwnika do wycofania może być wykonanie naziemnych uderzeń jądrowych na pierwszy rzut naszych wojsk, przesunięcie w głąb baz elaboracji broni jądrowej i środków jej przenoszenia, wyprowadzanie jednostek tyłowych i innych pododdziałów, a więc znaczny wzrost natężenia ruchu pojazdów od frontu; przygotowanie do niszczenia i niszczenie różnych budowli i urządzeń - stąd wybuchy i pożary na tyłach przeciwnika; zmniejszenie ilości czynnych baterii artylerii i moździerzy; wzmożona aktywność ogniowa czołowych oddziałów przeciwnika oraz wykonywanie kontrataków ograniczonymi siłami.

Z chwilą stwierdzenia możliwości wycofania się nieprzyjaciela, na wszystkich szczeblach dowodzenia przystępuje się natychmiast do realizacji przedsięwzięć związanych z organizacją i prowadzeniem pościgu, ustalając - między innymi - kierunki pościgu, siły, które mają go rozpocząć w pierwszej kolejności, ich zadania itp. Jeżeli z określonych przyczyn zadania dotyczące pościgu nie dotrą do wojsk na czas, to rozpoczynają go one samorzutnie, do czego są zobowiązane zasadami zawartymi w regulaminie walki.

W zależności od sposobu prowadzenia rozróżnia się pościg czołowy, równoległy lub kombinowany.

Dywizja może prowadzić pościg w ramach uprzednio otrzymanego zadania lub otrzymać nowe zadania - z reguły o wiele głębsze.

W sytuacjach, w których nieprzyjaciel wycofuje się tylko na pewnej przestrzeni, najczęściej na kolejną rubież obrony położoną w głębi, dywizji stawia się zadanie bliższe, kierunek dalszego pościgu i zadanie dnia.

Treścią zadania bliższego jest najczęściej zniszczenie pododdziałów i oddziałów osłonowych, przecięcie dróg wycofania sił głównych dywizji przeciwnika oraz zniszczenie tych sił. Zadanie dnia polega na wzbronieniu nieprzyjacielowi zajęcia obrony na nowej rubieży oraz opanowaniu rejonów zapewniających rozwinięcie dalszych działań.

Gdy główne siły nieprzyjaciela wycofują się na znaczną głębokość, dywizja otrzymuje tylko kierunek pościgu i zadanie dnia.

Pułkom mającym przejść do pościgu stawia się zadanie bliższe i kierunek dalszego pościgu. Ich zadanie bliższe powinno się z reguły pokrywać z zadaniem bliższym dywizji.

Ugrupowanie taktyczne dywizji w pościgu składa się z tych samych elementów, co w przełamaniu czy boju spotkaniowym. Organizuje się tylko większą ilość oddziałów wydzielonych lub awangard - najczęściej z każdego pułku pierwszego rzutu po jednym. Jednostki prowadzące pościg czołowy prowadzą działania w ugrupowaniu przedbojowym i - sporadycznie - bojowym, natomiast jednostki będące w pościgu równoległym powinny przesuwać się w ugrupowaniu marszowym.

Przejście dywizji do pościgu rozpoczyna się zwykle od pościgu czołowego poszczególnych jej oddziałów. W pościgu tym nie można jednak całkowicie rozbić wycofującego się przeciwnika, gdyż ma on duże szanse stawiania skutecznego oporu na dogodnych rubieżach terenowych. Dlatego też do pościgu czołowego wyznacza się możliwie najmniejszą ilość sił, które powinny przerywać się w ugrupowanie ariergard nieprzyjaciela, opóźniać ich wycofanie.

Do opóźnienia i dezorganizacji wycofania sił głównych wykorzystuje się broń jądrową, desanty śmigłowcowe, arty -

lerię i lotnictwo. Ich uderzenia oraz ogień skierowuje się na kolumny przeciwnika maszerujące przez węzły dróg, cieśniny, mosty na przeszkodach wodnych itp.

Siły główne dywizji po rozbiciu pododdziałów osłonowych nie wdają się w dalszą walkę, lecz dążą jak najszybciej do wyjścia na drogi umożliwiające prowadzenie pościgu równoległego, a następnie do wyprzedzenia nieprzyjaciela w opanowaniu dogodnych rubieży terenowych. Z ciałą przejścia do pościgu równoległego, z sił głównych dywizji wydzielają się poszczególne pododdziały, zwłaszcza czułgów, do ataku na wycofujące się po sąsiednich drogach kolumny przeciwnika. Pościg powinien się zakończyć dopiero po całkowitym rozbiciu wycofującego się nieprzyjaciela.

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiona treść skryptu objęła tylko część problemów dotyczących organizacji i prowadzenia natarcia. Rozpatrując je, starano się przedstawić najbardziej typowe warunki i możliwe rozwiązania poszczególnych zagadnień. Niektóre z nich mogą, a nawet powinny budzić poważne zastrzeżenia, gdyż nie mają jeszcze pełnych, przynajmniej teoretycznych uzasadnień. Na przykład nie są dostatecznie wyjaśnione wymagania dotyczące materialnej przewagi w natarciu w warunkach użycia broni masowego rażenia, czy też sposobów ataku w sytuacjach, gdy nieprzyjaciel nie został wystarczająco obywatniony oraz szereg innych. Należy jednak sądzić, że skrypt zobrazował w znacznym stopniu obecne poglądy na charakter i właściwości działań dywizji w natarciu.

WYKAZ LITERATURY:

1. Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL wyd. MON, BN - 010965;
2. Podręcznik "TAKTYKA" cz. II wyd. MON, BN - 011657;
3. Działania bojowe bez użycia BMR wyd. MON, BN - 013278;
4. Służba sztabów ogólnowojskowych wyd. MON, BN - 012010;
5. Działania bojowe w warunkach szczególnych wyd. MON, BN - 010386;
6. Działania bojowe ZT w pierwszych operacjach wojny rakietowo-jądrowej wyd. MON, BN - 01396;
7. Ogniove przygotowanie natarcia wyd. MW nr 1/68, EN - 012886;
8. Natarcie DZ /DPanc/ w początkowym okresie wojny wyd. ASG, BSzk. - 04284;
9. Pokonywanie obrony ppanc npla w armijnej operacji zaczepnej B.Inf. nr 4; EN - 0198.

ZAŁĄCZNIKI:

- nr 1 - Decyzja dowódcy DZ do natarcia;
- nr 2 - Zadania dywizji w natarciu w warunkach użycia BMR;
- nr 3 - Zadania dywizji w natarciu w warunkach bez użycia BMR;
- nr 4 - Ugrupowanie bojowe DZ do natarcia z rejonu wyjściowego w bezpośredniej styczności z nplem;
- nr 5 - Ugrupowanie bojowe DPanc do natarcia, z rejonu wyjściowego położonego w głębi;

- nr 6 - Odparcie przez DZ kontrataku npla z miejsca.

Wydrukowano w 250 egz.

Egz. nr 1-250 Eibl. Tajna

Wyk.: płk BAŁK

Druk: PK, dn. 16.2.71 r.

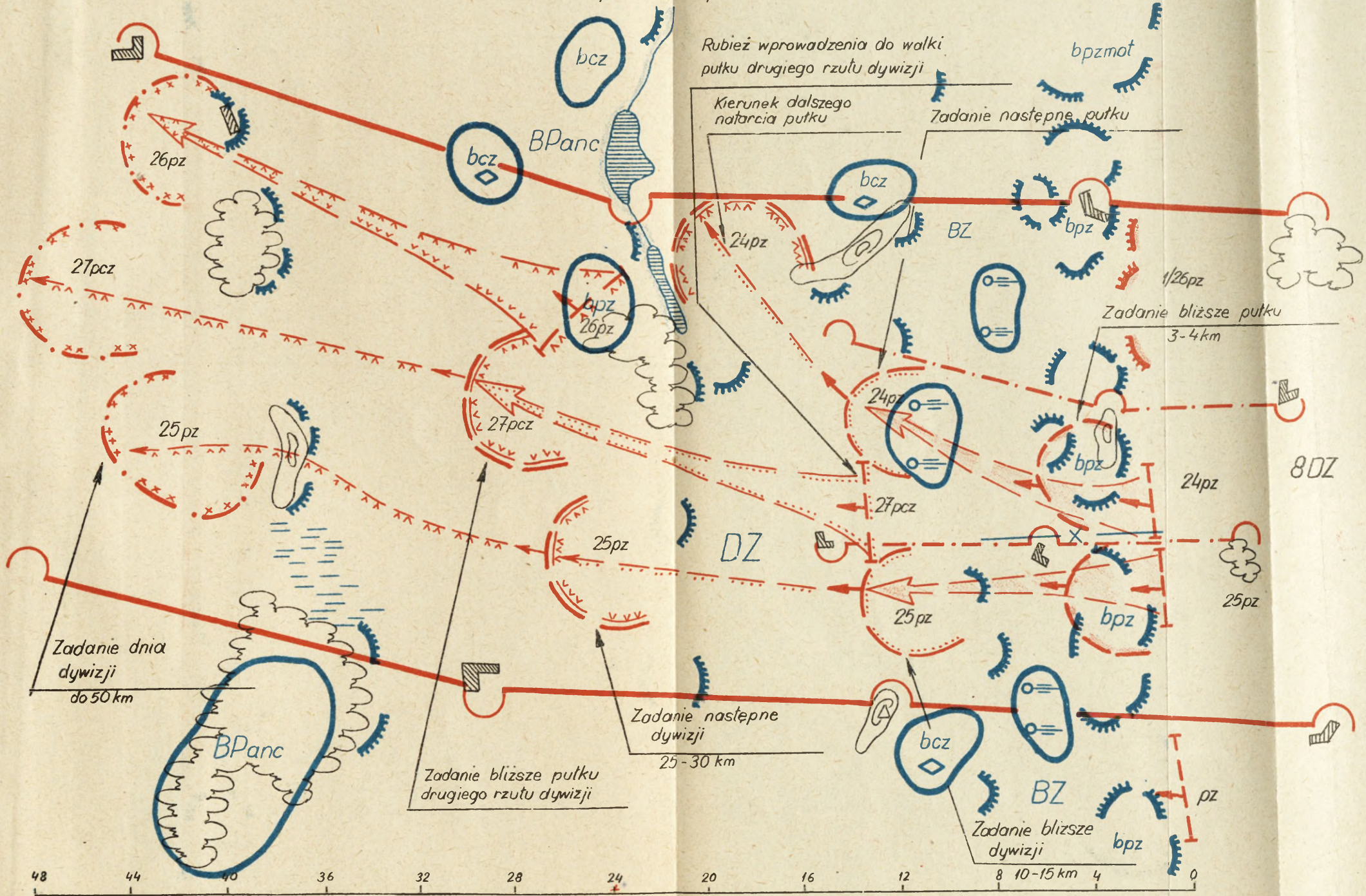
Nr ks. 0298/0493/WW.

Kor. M.G.

ZADANIA BOJOWE ODDZIAŁÓW DYWIZJI W NATARCIU BEZ UŻYCIA BRONI JĄDROWEJ

TAJNE
EGZ. NR...
NR KS 0495/mw

/WARIANT/





EGZ. NR. 0495/ww
NR KS. 0495/ww

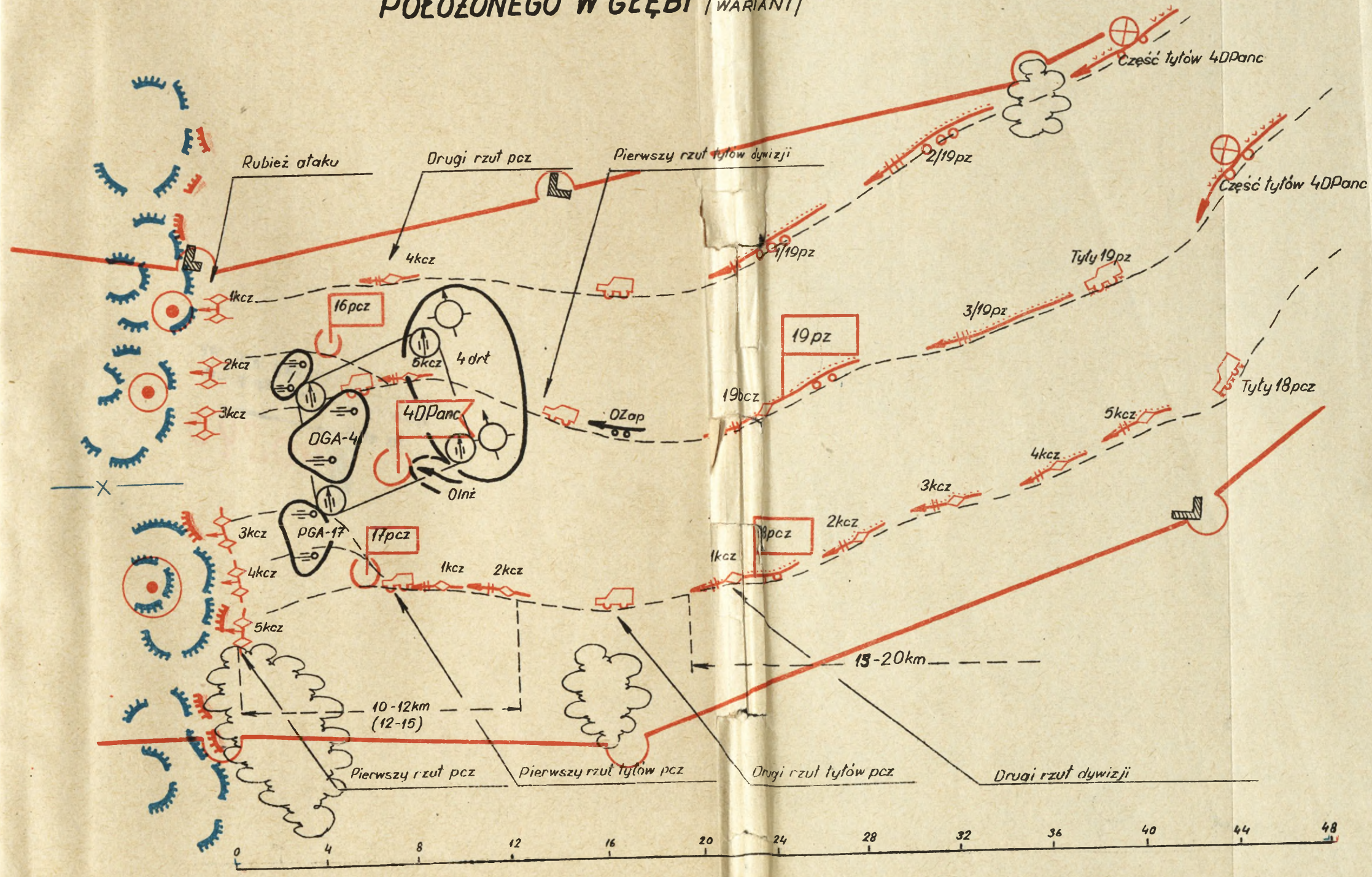
UGRUPOWANIE BOJOWE DZ DO NATARCIA Z REJONU WYJŚCIOWEGO POŁOŻONEGO W BEZPOŚREDNIEJ STYCZNOŚCI Z NPLEM

(WARIANT I)



UGRUPOWANIE BOJOWE DPanc DO NATARCIAZ REJONU WYJŚCIEWEGO POŁOŻONEGO W GŁĘBI /WARIANT/

EGZ. NR...
NR KS. 0405/ww



BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiór w Specjalnych

Nr ewid. _____

40840

